

האמת

יו"ל ע"י מבקשי אמת ירושלים – בית שמש

ת.ד 5735 ירושלים ת"ח

אל כל לב ישר

כרוז זה מפרי עטו של מורנו הגה"צ רבי **עמרם ברש"י בלויא** זצ"ל, נכתב זמן מועט לאחר "מלחמת יום הכיפורים" הידועה, כשהשתלטות הציונית נחלה מפלה עצומה ועצומים היו הרוגיה. רבי עמרם זצ"ל ראה בעת ההיא ענין וצורך מיוחד לפרסם בפני כל העולם כי אין ליהודים הנאמנים לה ולתורתו שום ענין וחלק עם הציונות ורעיונותיה ואין להם שום קשר ושיתוף לסכסוך הציוני עם העם הערבי, וכי הם בניגוד גמור לכל פגיעה בהם, כשקודם תקומת הציונות לא הרעו הערביים ליהודים כלל, ורק השתלטות כופרת זו היא אשר גרמה והביאה לכל הצרות והשפיות דמים היי.

ע"י הכרזה זו - שיער רבי עמרם זצ"ל בנפשו כי יש גם באפשר להשתדל אצל אומות העולם, למנוע שפיות דמים בעתיד לנפשות הנקיות שאינם חשודים חלילה על שפיות דמים - אפילו של לא יהודי - עבור כל עניין גשמי לאומי שהוא. - לעת עתה כשאנו רואים בעיניים איך ששפך הדמים ל"ע בין הציונים לערבים גובר והולך, כדאי לנו לשמוע בעצתו של אותו זקן ולעשות רצון צדיק - רבי עמרם זצ"ל, להכריז בפני כל העולם ובפרט באזני העם הערבי, כי אין לנו חלק ונחלה בכל ענין המדינה הציונית והשתלטותם על ארצה"ק ועל עם ה', מתנגדים אנו לכל ענין של רציחה שהיא, ובפרט כשהוא בניגוד גמור לדרכו של עם ישראל בעת הגלות המושבע ועומד לקבל גזירת עול הגלות מאת ה' ולחיות בשלום ובהכנעה תחת אומות העולם בכל מצב שהוא.

וכאשר ידוע לכל העולם שעם ישראל ה' גמול משפיות דמים, מכל שכן שהנהו נגד תבוסת הדמים של יהודים וערבים שנגרם על ידי השאלה של: מי בראש, של: למו ההשתלטות אשר אין לעם ישראל שום ענין בזה, וכאשר רואים בעליל שאין לכל יהודי העולם שום ענין בהשתלטות העצמאית, יהודים של העולם לא העדיפו כלל להעביר את דירתם למדינה זו למרות שבה מצאו את השתלטותם העצמאית.

וכל היהודים המאמינים בד' ובתורתו שומרי התורה והמצוה, נאמנים להשבעות שהשבעו הקב"ה את ישראל, אפילו הנמצאים בארצנו הקדושה, הינם נקי כפים מכל המחפכה הזאת כי הינם שביים כבושים תחת השתלטות המדינה, ואפילו אלו מהם הנסחבים על כרחם בתהליך השתלטות המדינה הרי זה בניגוד לדעתם דתם ואמונתם. אין הטענה נכונה: שכל אלו שאינם עם השתלטות המדינה שיעזבו את המדינה.

והפניה לכל אדם ישר בעולם היא: שידע כי פשע נורא לא יכופר ויטל על העולם כולו ח"ו אם יותר אפשרות ח"ו שמשחק דמים זה ישנה ח"ו, כי רבבות דם נפשות נקיות בכנפיה. מדת הרחמנות על נפשות אדם הנמצאת בלב כל אדם ישר בעולם צריכה להתקומם להשפיע ולהכריע, שיאמר לאלה שבידיהם אמביציה ריקנית זו, הרף! ומי שהשלום שלו ישים עלינו ועל כל העולם ברכה ושלו.

כעתירת עמרם ברש"י בלויא

אבקש למסור להעביר את דברי, כל אשר ימצא להועיל.

בעזה"י פעה"ק ירושלים תובב"א ט"ז לחודש כסליו תשל"ד לפ"ק.
כל אומות העולם נכשלו בשקר גלוי בזה שהכירו בהציונים הכופרים כובשי השתלטותם העצמאית על המדינה, כישראל, כעם ישראל, או כחלק ממנו.

ועל ידי זה עלה בידי ציונים כופרים אלה לכבוש את השתלטותם גם על היהודים עצמם (האומות פגוע בהכרתם זאת בעם ישראל המקורי תורתו ואמונתו יותר ממה שנפגע ע"י העם הערבי). בשעה שאין לציונים כופרים אלה יחד עם השתלטותם על המדינה שום שיתוף עם עם ישראל, כאשר ידוע וברור: כי רק התורה היא המגדירה את עם ישראל, ואין לעם ישראל שום ענין בהציונים בציונות ובהשתלטותם על המדינה, שהפירוש הוא תחי' לאומית. כי אין לעם ישראל כל ענין בלאומיות.

עם ישראל הוא בניגוד גמור, נגד כל הפגיעה בעם הערבי. העם הערבי לא הרע לעם ישראל עד הסתבך שאלת השתלטות המדינה עם הציונים. וכן מצווה עם ישראל על פי תנ"ך לדרוש בשלום הערים, והממשלות, שהנהו נמצא בהם בעת גלותו, לא למרוד בהם ח"ו. בפרט כשהדבר נוגע לארצנו הקדושה, שהנהו מושבע גם: שלא לעלות אלי בחומה.

אין יהודים חשודים על שפיות דמים אפילו של לא יהודי, עבור כל ענין גשמי יהי מזה שיהי בעולם, כדאיתא בחז"ל (מד"ר בראשית פרשה צ"ג) בפרט בכל אורך גלותו אשר לפי תוה"ק אין שום אופן שיהי רשאי להשתמש בשפיות דמים, וכנראה בדברי חז"ל מד"ר דברים על הפסוק פנו לכם צפונה. הוא גם אפילו כנגד העומדים עליו,

בחודש אדר"ר שנת תרפ"ד התייצב מרן הגה"ק רבינו **יוסף חיים זאנענפעלד** זצוקלה"ה מרא דארעא ישראל בראש משלחת היהדות החרדית לפני המלך חוסיין, מלך חג'א (ירדן), והגישו לפניו תזכיר זה שתורגם גם לערבית באותיות זהב:
ליום היא"צ י"ט אדר ב' תרצ"ב - תשס"ח

ועד העיר לקהלת האשכנזים בעה"ק ירושלים תו"ב

לכבוד הוד מלכותו ההאשמית המלך חוסיין בן עלי הראשון, מלך חג'א המרומם יר"ה.
הוד מלכותו!

בשם ד' א-ל עליון קונה שמים וארץ.

הננו מתכבדים להתייצב לפני הוד מלכותו בתור באי כח ההסתדרות החרדית העולמית "אגודת ישראל" והעדה החרדית בעיה"ק ירושלים המאורגנת תחת שם ועד העיר לקהלת האשכנזים, שהיא חטיבה חשובה ועובדת שכם אחד עם "אגודת ישראל" העולמית, לכל מטרתו ושיאפותיה.

בשם הסתדרות זו ובשם העדה החרדית הנו' הננו מתכבדים לקדם בכרחה המה ועמוקה את הופעת זיו מלכותו בתחומי ארץ הקודש, מלך מלכי המלכים ירום כסאו וינשאאו למעלה ויפרח בימיו צדק להצלחת כל החוסים בצלו.

"אגודת ישראל" היא הסתדרות מאורגנה של היהודים החרדים אשר בכל העולם, המונה לערך מליון חבר רשומים ואשר היא יכולה להביע את רגשות של מספר עוד יותר גדול מיהודים חרדים, אשר עוד טרם התארגנו בה, אבל הגם תמימי דעה אתה במטרתה לשמור על הצביון העתיק של עם ישראל ותורתו הכתובה והמסורה בקדושתו וטהרתו ולפתור ברוח התורה והמצוה את כל השאלות העומדות על הפרק בחיי כלל ישראל.

ט"ז אדר"ה תרפ"ד לפ"ק פעה"ק ירושלים ת"ו

הסתדרות "אגודת ישראל" היא בלתי תלויה בשום הסתדרות יהודית אחרת, הכנסיה הגדולה האחרונה שהיתה בחודש אלול העבר בעיר ווינה אשר בה השתתפו נבחרי היהדות החרדית, גדולי התורה וראשי עם ישראל מכל אפסי תבל, הצהירה גלוי שהיא אינה מוסרת שום יפוי כח לשום הסתדרות אחרת לדבר בשמה או בשם עם ישראל כולו, והננו בטוחים אפוא שבכל עת אשר תבוא לפני ה"מ חות דעת מיהודים בנוגע לענינים הנוגעים לכלל ישראל ייטיב לתת הזדמנות גם ל"כ"ב "אגודת ישראל" להופיע לפניו בתור ב"כ היהדות החרדית.

ואנו מבטיחים את ה"מ שהיהודים מתייחסים באהבה ואחזה של שכיניהם ותושבי הארצות בכל ארצות פזוריהם, וגם בארה"ק, אשר לשלומה, שיתבה ובנינה אנו מעתיירים שלש פעמים ביום, יש לנו מסורה כזו, ועל היחס הזה אנו חפצים לשמור גם בעתיד לעבוד שכם אחד עם כל התושבים לבנין, ישוב והפרחת ארץ זו, משאת נפש מרכזי שאיפת היהדות, לברכה ושלוש כל הגזעים השונים השוכנים בה.

הננו מבטיעים כמו כן את תקותנו בבטחה, שהוד מלכותו יאציל מהשפעתו הכבודה לטובת היהודים הנמצאים בכל ארצות ערב.

אדון העולמים יברך אותו ואת בניו הקרים, וצאצאיו, ועוד רבות בשנים יזכה לראות באושר עמיו, בימיו ובימינו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח, אמן.

לדבר מצוה, ואחרי שיצאו מתח"י, הרשות נתונה לכל מי שירצה לחזור ולהדפיסה, הן לבדה, והן לצרפה למכתבי רבנים אחרים המדברים בדבר זה, ובתנאי שלא ישנה ולא יקצר שום דבר, רק ידפיס ככתוב בהוצאה זו, ומי שישנה דבר מאשר כתבתי, בתוקף הזכות שיש למחבר בספרו ע"פ דתוה"ק ונמוסי המדינה אעכב בידו.

ה) אל יפלא בעיני אנשי עדתי ק"ק פיעטרקוב דקוויא יצ"ו, אשר אאמו"ר הרה"צ המנוח זצ"ל, הי' להם מן סיון תר"ח ער סוף אייר תרי"ט לאב רב אבי"ד ומורה, ובחודש אד"ר תרמ"א, משחוני למלאות מקומו, ושם ישבתי עד טבת תרנ"א, וגמלו לי חסדים טובים כל ימי שבתי בתוכם, שאיני מדפיס עתה את המכתב אשר כתבתי להם בירח סיון תר"ס, למנעם מלתת את הצינונית לבא בשעריהם, כי המכתב ההוא, הוא היסוד להחלק השני אשר אתי, והם המה אשר על ידם נתעוררתי לרשום הדברים אשר ראו עיני בדבר הצינונית ולהביאה במשפט, וע"כ החלק השני אשר יצא לאורה ברצות השי"ת, יסודתו על המכתב שכתבתי להם, ומידכם היתה זאת, ועל שמכם יקרא.

קראתי בשם את הקונטרס הזה אורה לציין, על שם תכונתה להאיר את העיניים, להכיר את איש ואיש המתילד לציין, אם נולד בה, ודורש הוא לציין, לכוונה עליון ולסעדה, במשפט וצדקה, או למחריבי' הוא, בעו"ה, שונאי ומנדי', ועל כי רמוז בהשם הזה שמי ושם אבותי.

ואחר הדברים האלה אפרוש את כפי אל ה' ואתפללה את תפלת רנבה"ק אשר התפלל בכניסתו לביהמ"ד, שלא יארע דבר תקלה על ידי, שאם הזכו עיני האנשים הנמשכים אחר ההבל והבלו, בסגורים, שכ' הרמב"ם ז"ל [במורה ח"א פ"ב] שהוא השתבשות השכל, אנא זכור למו ברית אברהם ועקדת יצחק, ופקח נא את עיני אלה, לראות באור האמת להשיב שבות אהלי יעקב שהי' נטמן בבית עבר ללמוד תורה י"ד שנה, יכירו וידעו מה טובו אהלי יעקב בתי תורה כשהן בישובן, מן הטובה הבאה לעולם ממשכנות ישראל אף כשהן חריבים בעו"ה, שדרכי ציון אבלות מבלי באי מועד בכ"ז כל הנחרים בו יבושו ויכלמו, והם כסלע איתן יעמדו ויבלו כולם, וכל הרוחות שבעולם אינן עוקרות אותן, ולא יארע דבר תקלה על ידי למצוא בדברי תנועות, להניא את לב בני ישראל מכל המקובל בידם מעולם ושנים קדמוניות, ולא אכשל בדבר הלכה למען ישמחו בי חבירי הם המחוברים יחד בתורה ומצות, כי רק המה הם החוטאים החורזים יחד את בית ישראל, להיותם אחד, ואלה אשר מעתה ירצו להתחבר עמנו על ידי התוה"מ, אף כי מארץ רחוקה יבואו, מזרה ישראל יקבצנו אל ההר הטוב הלבנון, שלא יכשלו גם הם מעתה בדבר הלכה ואשמח בהם, האר פניך על עבדך והושיעני בחסדך לתת את מחברתי זאת לחן ולחסד לעיני כל רואי' לכרות עלי' חבירים, המה יביטו יראו בה בעין חמלה, יבחנו ויאמרו אמת, שובה ונשובה אל עמינו וערי אלקינו, ועינינו תראינה ירושלים נוה בנוי' על תלה, ומציון תצא תורה ותהלה, ולישראל יאמר אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו העם בחר לנחלה לו, אחלי יכנו דרכי לשמור חקיך, פניך האר בעבדך ולמדני את חקיך, ראיתי בוגדים ואתקוטטה אשר אמרתך לא שמרו, יראיך ראוני וישמחו כי לדברך יחלתי, מפקודיך אתבונן על כן שנאתי כל אורח שקר, שמרה נפשי עדותיך ואוהבם מאד, לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאוד, מזקנים אתבונן כי פקודיך נצרתי, העבר עיני מראות שוא בדרכך חייני, שלח אורך ואמתך המה ינחוני יבאוני אל משכנותיך רפאני ה' וארפא הושיעני ואושע להיות אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך הקדושה ועושי מצותיך לשמה וטהר לבבינו לעבדך באמת ובלב שלם למען תהי התוה"ק מחזרת על אכסני' שלה להיות מן המזכים את הרבים שאין חטא בא על ידם, אמצייני וחוקני מרפיון וחיל.

כתפלת וצפיית המדבר בלב נשבר ונדכה מיחל לרחמי השי"ת נתלה בזכות אבות חותם פה ווארשא, יום ג' לסדר בצר לך כו' ושבת עד ה"א, ז' מנחם אב "השמע עם קול" אלקים חיים לפ"ק.

אפרים שלמה זלמן בלאאמו"ר הרה"צ המנוח מו"ה מיכאל דוב זצ"ל אבד"ק ליפנא יע"א בעהמ"ח ע"ז מלך.

הראנו ה' חסדך וישעך נתן לנו.

חק הוא לכל מוציא הגיון לבו לשלחו על פני חוצות, להקדים הקדמה, המודיעה הגיוני לבבו, אשר עוררהו, לעשות כה, אבל החוברת הזאת אשר הנני נותן לה מהלכים בארץ אינה רק הקדמה לקונטרס אורה לציין ח"ב אשר אקוה ברצות ה' דרכי להוציא לאור בענין זה, לכן לא יאות לעשות הקדמה להקדמה, ואך דברים אחדים אדברה ואשמיע את הקוראים, בטרם יבואו לראות את הפרוזדור אשר הכינותי, בעזר צור ישועתי.

א) אנכי בדברי רתת (כן בחוברת הזאת, וכן בקונטרס אורה לציין ח"ב) על ענין הצינונית, ואגלה את נבלותה לעיני מאהבי' ומנדי', את איש לא אריב, ופני גבר לא אקל, יהי מי, חביב הוא בעיני, ונכבד, אך את השיטה הצינונית הצגתי בתואר עצם מופשט, ואותה אריב, ואתה אדבר משפטים, הסיירותי אותה את המסוה אשר שמה על פני, הפשטתיה את בגדי הבד בגדי הקודש אשר לבשה, להתקדש בפני העם, והלבשתיה את בגדי' אשר אתה בבית, למען יכירוה כל רואי', ולא תקדש את העם בבגדי'.

ב) ידעתי שכל האוחזים בקרנות הצינונית, יאספו עלי לפגוע בי, על אשר תקל גבירתם אשר שמו אלוף לראשם, בעיני, ומגלה סוד הצפון בלב הצינונית, אבל גוי נתתי למכים ולחיי למורטים, ולו ידעתי, כי זאת יעשו עמי, ונתתם לי אות אמת, להושיבני בלשכה השחורה, כי אז את תודתי מקרב לב נתתי להם עוד בטרם עשו, כי עתה ידעתי שאור זרוע במחברתי, אשר ילך ויאיר עד נכון היום, והי' שכר לפעולתי, כי נאמנים לנו דברי חכמו"ל במדרש רבה [בהעלותך פ' ט"ז] אר"ח אמר הקב"ה עינים שיש בך יש בתוכן לבן ושחור ואין אתה רואה מן הלבן אלא מתוך השחור, וע' בכורות [דף ל"ח ע"א] שאין מומין בלובן ופירש"י, ובכן רק מן הלשכה השחורה והיושבים בה האורה יוצאת לכל העולם ומאירה את העינים, וכשיושבי הלשכה הלבנה מתעריבים ביושבי לשכה השחורה הם מבלבלים את העין, ובפסיקתא דרב כהנא [סוף פסקא י"ז] ורבנן אמרי או"ה שלא קבלו את התורה שנתנה מתוך החשך עליהם הוא אומר כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים, אבל ישראל שקבלו את התורה שנתנה מתוך החשך עליהם הוא אומר ועליך יזרח ה' וכו', וכן יהי' לעתיד בב"א אלו שקבלו תורה ומוסר מפי יושבי לשכה השחורה, יאמר עליהם ועליך יזרח ה' כו', ואם אמנם ההולכים לאור המתעה הצינונית לא נתכונו רק להבהיל את ההמון באחזם את דרך האינקוויזיציע לפנים, לתאר את כל המנגד לרעתם בתוארים מבהילים, מעתה ידעו שכל מה שהם מתכוונים לבזות כל קדש, ולרמוס ברגלים כל צדק, בעיני הבוחן והבודק לאור האמת אשר הביא אלקי בידו, ימצא שכל החרפות ובזיונות, שהם מטילים על אחרים עליהם תסוב, ובזיונותיהם הם חובשים פאר וכבוד למנגדיהם, ותהלה ליראי ה' וחושבי שמו, ובכן אני לצלע נכון, לקבל כל החצים ואבני בלסטראות אשר יקלעו בי, ובהם אכבדה, כי לוית חן הם לראשי, וענקים לגרגרת, ואם המה למלחמה, לא אענה בל"ג חורפי דבר, וחרפתם כבודי ומרים ראשי הוא, ועמם אכבדה.

ג) כל מי שיש לו להשיב על הדברים שכתבתי בזה ובחלק השני א"ה, הרשות נתונה להשיבני עליהם, ובעזה"י אשיב לכל אחד כערכו, דבר דבור על אופניו, וענתה בי צדקתי, אך לא במכתבי העתים, כי בסודם לא אבא ובקהלם לא אתיחד, לכן כל מי שישגי על דברי כה"ע, ידע מראש שאת חרפתו הוא מגלה, שאינו משיב לדעת ואינו שואל כענין, רק לקנתר, ואת המקנתר אין די להשיב, ולהתווכח, ולמשפט שותי שכר לא אעמוד, רק יושבי שער שערים המצויינים בהלכה הם ישיחו בי, יבואו ויגידו, הם השופטים אשר בארץ, מפיהם תצא תורה, ובמשפטם ישפטוני.

ד) הוצאת החוברת הזאת, אינה לשום תועלת צדדית, רק לפשט עקמימיות שבלב אלה אשר נתפשו בכף הצינונית, לזנות אחרי', כי לא ידעו מה היא, ואנה פניו מועדות, לכן כל זמן שתמצא הוצאה בידי, בל"ג אתן אותה לכל מבקשי' ודורשי' חנם אין כסף, רק את שכר המשלוח ישא המקבל, ורק מי שירצה ברצונו הטוב לשאת אתי במשא הדפסת החלק השני מהאורה לציין, אחזיק לו טובה, וארשום שמו לזכרון, כי הוא מסייע

לא תחמול ולא תכסה עליו

ח

גאנצן ציל פון דעם פאלק איז בלויז צו קעמפן א פארלירענע קאמפף צו פארקלענערן דעם כבוד שמים.

כלל ישראל וואס רופט אויס דעם כבוד שמים אויף די וועלט איז דער גרעסטער פיינט פון עמלק, זיין גאנצער ציל איז צו פארקלענערן דעם כבוד שמים. עמלק איז געקומען מלחמה האלטן מיט כלל ישראל אין אזא צייט וואס די גאנצע וועלט האט זיך דערשראקן, אלע האבן געזעהן דעם י' ה' הגדולה אשר עשה במצרים, אלע האבן געוואוסט אז מצרים איז באשטראפט געווארן מיט צען מכות מדה כנגד מדה, אלע האבן געהערט קריעת ים סוף ורוכבו רמה בים, אלע האבן געזעהן כי גדול ה' מכל האלהים, כבוד שמים איז גרויס געווארן איבער די גאנצע וועלט, שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת אז נהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמוגו כל יושבי כנען תפול עליהם אימתה ופחד בגדול זרועך ידמו כאבן.

דאס האט עמלק נישט געקענט אראפשלינגען, ער האט דאס נישט געקענט פארטראגן, ער איז ארויס מלחמה האלטן מיטן כלל ישראל וויסענדיג אז ער וועט פארלירן ער גייט נישט געווינען, ער האט דאס געוואוסט אבער עס האט אים נאך אלס געלוינט אויף צו אפקילן דעם ברען די אמבטי' רותחת, דער פחד און דער שרעק וואס די וועלט האט זיך דערשראקן מפחד ה' ומהדר גאונן.

כלל ישראל וואס זייער גאנצע תכלית איז מגלה זיין און אויסרופן דעם כבוד שמים, יעדער איד איז מצווה זיך מוסר נפש זיין זיך לאזן הרגענען זיך נישט און פון די אמונה, יעדער איד איז מחויב זיך לאזן הרגענען נישט ארויס זאגן מיטן מיל איין ווארט כפירה ח'ו, דער פאלק כלל ישראל איז דער גרעסטער פיינט פון עמלק, עמלק האט פיינט דעם כלל ישראל און כלל ישראל האט פיינט עמלק, ווייל די צוויי קענען נישט צוזאמען עקזיסטירן, אויב מיר האבן נישט די גרויסע שנהא צו עמלק איז דאס א באווייז אז מיר האבן פארגעסן אונזער ציל, מיר האבן פארגעסן אז מיר זענען אידן עם ה', אדער מען האט עס פארגעסן אדער מען וויל דאס ח'ו פארגעסן, אויב מען איז גרייט זיך חלילה פארגלייכן עטוואס מיט דער וואס זיין גאנצער עקזיסטענץ רופט אויס א כפירה ומרידה בה', איז דאס ח'ו א פגם א קלקול אין שורש, דאס איז געזאגט נהי' ככל העמים און דער אויבערשטער זאגט אויף דעם והעולה על רוחכם יהיה לא תהי' אם לא ביד חזקה ובחמה שפוכה אמלך עליכם.

די שנהא וואס אידן האבן צו עמלק איז אויסגערופן אמונה, דאס איז אויסגערופן אז אונזער גאנצער תכלית אונזער גאנצע לעבן איז בלויז פאר דעם, אן דעם איז דער לעבן נישט קיין לעבן, מיר דארפן עס נישט און מיר ווילן עס נישט, על כן נקוה, אונזער תקוה אונזער גאנצער האפענונג איז לך ה' אלקינו לראות מהרה בתפארת עוזך, און וועגן דעם האבן מיר אזוי שטארק פיינט עמלק וואס זיין גאנצער האפענונג אין לעבן איז דאס פארקערטע, צו פארקלענערן דעם כבוד, ער זוכט נישט הרגענען אידן ער וויל מחטיא זיין אידן מטמא זיין דעם כלל ישראל.

וועמען איז א איד מחויב צו פיינט האבן, נישט דעם דייטש וואס האט געהרג'עט אידן, א איד איז מחויב פיינט האבן דעם ציוניסט דעם רשע וואס האט אויסגערופן א עפנטליכע מרידה בהש"ת, דער רשע וואס האט אזוי פיל אידן מטמא געווען דער רשע וואס איז מטמא אידן יעדער טאג, דער רשע וואס עסט און שלאפט און אטעמט שנהא, א שנהא צו א איד א שנהא צו א מאמין א שנהא צום כביכול, דעם רשע זענען מיר מחויב צו פיינט האבן, און דער וואס האט זיי נישט פיינט אדער ער האט זיי נישט **אזוי** פיינט, דער האט פארגעסן אדער ער וויל פארגעסן אז ער איז א איד, און א איד האט נישט קיין זאך אין די וועלט אויסער דעם רצון ה', דער וואס וויל נישט ארויסווייזן פאר זיי א שנהא ווייל ער האט זיי טאקע נישט פיינט, און ווער רעדט אויב ער האט זיי ליב רח"ל, דער וויל קיין איד נישט זיין, ער וויל אפשר זיך געפינען צווישן אידישע קרייזן פאר פארשידענע באקוועמליכקייטן אדער טובות הנאה וואס ער האט דערפון, אבער ער פאר זיך האלט ביי גארנישט, ער קען זאגן שמע ישראל ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, ולבו בל עמו, ער האלט נישט ביי דעם ער וויל דאס גאר נישט, ער וויל לעבן א "גוטן טאג" אבער פארן רבש"ע איז ער גארנישט גרייט אוועקצוגעבן, און פאר דעם קען ער נישט פארטראגן אז אידן פירן אויס זייער פארלאנג און האבן יא פיינט די רשעים אזוי ווי מען איז מחויב צו פיינט האבן, ווייל זיי דערמאנען אים וואס א איד איז און וואס א איד מיינט, און דאס וויל ער נישט געדענקען, ער זוכט וועגן ווי אזוי דאס צו פארגעסן.

אונז אידן בעטן נישט אז זייערע מפלה נצחית זאל זיין "בחסד וברחמים", מיר בעטן און אונזער תפלה איז אז מען זאל זוכה זיין אין גיכ צו זעהן דעם קיום פון "כי מוחה אמוחה את זכר עמלק" זיין נאמען זאל אויסגעמעקט ווערן מתחת השמים והיתה לה' המלוכה.

מיר ווייסן אז מען איז מחויב צו פיינט האבן עמלק, זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים לא תשכח, מען טאר נישט פארגעסן דאס רשעות פון עמלק.

מיר ווייסן אויך אז ביז משיח וועט קומען וועט זיך נישט ענדיגן די מחיה, אז מען וועט אים אינגאנצן אויסמעקן וועט זיין השם שלם והכסא שלם, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה, דארף מען פארשטיין, ביז דערווייל כל עוד וואס מיר זענען אין גלות און מיר קענען נישט אויספירן דעם חיוב פון מוחה זיין בפועל, וואלט מען אפשר געקענט טראכטן ווען משיח וועט קומען וועט ער דאך מוחה זיין עמלק, אויב אזוי וואס דארפן מיר עס ווייסן און געדענקען די גאנצע צייט.

אויך דארף מען ווייסן, טאקע עמלק איז א געפערליכער רשע און מיר דארפן מבער זיין רשעים פון די וועלט, אבער עס איז דאך פארהאן נאך רשעים, די שבעה עממין זענען אויך געווען רשעים און די תוה"ק הייסט אונז טאקע לא תחי' כל נשמה, אבער א ציווי אויסמעקן דעם **זכר**, עס זאל קיין זכר פון עמלק נישט בלייבן, דאס טרעפן מיר נאר ביי עמלק, בי אים זאגט די תורה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח, דו טארסט נישט פארגעסן פון זיין רשעות עס מוז בלייבן א שנהא צו אים במשך אלע דורות, און אפילו אין אזא צייט וואס מען קען נישט מוחה זיין במעשה, אבער מען דארף שטענדיג געדענקען און אינזינען האבן נישט פארגעסן פון דעם אז מיר אידן ווילן און טראכטן אויסצומעקן עמלק עס זאל פון אים קיין זכר נישט בלייבן.

דער תכלית פון בריאת שמים וארץ איז כל הנברא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, דער אויבערשטער האט באשאפן די גאנצע וועלט דער הימל די ערד אלע בעלי חיים און דער מענטש, אויסצורופן דעם כבוד ה', כלל ישראל וואס איז עלה במחשבה נאך פארן בריאת העולם, איז עם זו יצאתי לי תהלתי יספרו, מיר זענען דעם פאלק וואס דער רבש"ע האט בוחר געווען אין אונז אז מיר זאלן אויספירן די גאנצע כוונה וואס פאר דעם האט ער באשאפן די וועלט, אויסצושרייען און אויסרופן מלא כל הארץ כבודו.

אידן האבן מקבל געווען די תורה ביים הר סיני, אידן האבן מקבל געווען תרי"ג מצוות, מיר זענען מצווה היטן די תורה און לערנען די תורה, גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, דעם ציל איז אז אידן זאלן היטן די תורה טאן דעם רצון ה' און דאס איז דער גאנצער ציל פון דעם לעבן, פאר דעם זענען מיר באשאפן געווארן, מיר האבן נישט חלילה קיין שום תכלית און קיין שום אנדער ציל.

אז מיר היטן די תורה און מען פאלגט אלעס וואס די תורה הייסט אונז טאן, רופן מיר מיט דעם אויס כי אנו עבדיך ואתה אדונינו, מיר זענען דייע קנעכט און דו ביסט אונזער האר, מיר טוען נישט וואס מיר ווילן, מיר טוען דאס וואס דו ווילסט וואס דו האסט אונז געהייסן טאן, דאס רופט אויס כבוד ה' אין די וועלט, דאס רופט אויס אז אויב עס איז דא א בירה איז דאך דא א בעל הבירה, די וועלט איז נישט הפקר, כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי.

מיט דעם איז כלל ישראל געווארן א פאלק, מיטן מקיים זיין ציווי ה', וראיתי את הדם ופסחתי עליכם, ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיוך ואומר לך בדמיוך חיי ואומר לך בדמיוך חיי, אידן האבן באוויזן אז זיי זיינען גרייט צו פארגיסן בלוט פארן ציווי ה', דאס האט אונז געמאכט פאר א כלל ישראל, כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים.

עמלק, דער אייניקל פון עשו הרשע דער ישראל מומר, ער איז געקומען מלחמה האלטן קעגן דעם.

אויף נמרוד שטייט אין די תורה "הוא היה גבור ציד לפני ה'" און חז"ל זאגן "יודע את רבונו ומתכוין למרוד בו", ער האט געשטעלט א מלחמה כביכול מיטן רבש"ע, ער ווייסט אז עס איז דא א רבש"ע א בורא עולם וואס האט באשאפן די וועלט אויף צו אויסרופן כבוד שמים אויף די וועלט, ער ווייסט אויך אז דער בורא עולם ב"ה וואס האט באשאפן די גאנצע וועלט איז שטארקער פון אים, דער נמרוד איז דאך נישט מער ווי א ילוד אשה שהיום כאן ומחר בקבר, איז וואס קלערט ער, ער ווייסט אליין אז אין די מלחמה וועט ער נאר פארלירן, אבער וואס זיין שנהא איז געווען אזוי שטארק אז ער גייט ארויס אויף א פארלירענע קאמפף ווייל ער קען נישט צוקוקן ווי כבוד שמים איז נתרבה, ער איז אזוי שלעכט און אזוי פארדארבן וואס דער טוב נעמט אים ארויס פון די כלים ביז אז טוב מוחו מחייו, ער איז גרייט צו שטארבן אבי ער וועט פארקלענערן דעם כבוד שמים.

די מלחמה כלפי מעלה וואס נמרוד האט אנגעהויבן האט עשו הרשע איבערגענומען, און דאס האט ער איבערגעגעבן פאר זיין אייניקל עמלק, און דעם

האחדות מתרחבת

צריך קצת לוותר "למען השלום"...

הראש ישיבה הנתון במלחמה על מעמדו וזוכה לירקות רקובים מידי לוחמי כבוד התורה הספיד מורות את "עמלי התורה" אשר "יכלו להיות גדולים בישראל" וכנראה שכח את תורת רבו אשר פסק כי פסול המזרחי משום שאין להם "גדולים".

גם מנהיגים של אבלי הגוש הקטוף אשר נמנע מלהשתתף בבחירות האחרונות בשבילם חשקה נפשו במנת כבוד התורה, ומאחר וכבר נסגרה רשימת המספידים לא נותרה לו ברירה כי אם להצטרף למקהלות המנגנים ולהלחין נגון חדש ל"זכר הנופלים" על תפילת "שפוך חמתך".

אכן ללא ספק הרושם הגדול ביותר עשה מתחרהו של היוקא מגבעת זאב שהספדו הנרגש הכה הדים וזכה בעמודי הציטוטנוען הנכספים, אמנם הכרתו כי מקנא הוא בתפילתם הרצינית תמוהה במקצת, מה לו לעמוד מרחוק ולקנא, יואיל נא ויצטרף לשורותיהם בגלוי, וחסל...

אכן שמוחה וטובה גדולה היא לנו בכל פעם נוספת שהללו מגלים פרצופם האמיתי הטבוע ושקוע ברגשות ציונות ולאומיות עד תום. לעינינו מתבררים בחוש דברי הגה"צ ר' אלחנן ואסערמאן זצוק"ל כי "אין בינם לבין המזרחי ולא כלום".

ישמשו מעשיהם אלו כסימן אזהרה עבורנו לחזק ולבצר התבדלותנו המוחלטת מהם ומהמונם לבל ניגע בשייכות עימם משהו מן המשהו, וזוכה במהרה לראות במפלת האלילים, יבושו ויכלמו המתהללים בהם ואנחנו נשמח בה ונגיל בישועתו.

האחדות הנפלאה השוררת בין חוגי החרדים הלאומיים בכל הנוגע לענייני דת ומדינה כבר ידועה ומדוברת שנים רבות, אבל אמנם לאחרונה נתרוממה למדרגות גבוהות והקיפה גם את חוגי המזרחי הישן, אשר עד כה סרבו להתפייס עמום להכלילם באחדות החצרות בשל הפאליטיק הישן של איטשע מאיר עם פישמאן, אמנם כעת כאשר הגיעו מים עד נפש ומדינת הגדולים וקיומה מוטל בספק ממשי או אז נשכחו כל המחלוקות הישנות. ואם כאשר עוד היה הספק קטן נמחלו מריבות החסידים והבני-תורה וכאשר מאיימים על ירושלים נצטרפו בעלי הדע"ת אל הכ"ק של קש ותבן מקראון הייטס לזעקת "אף שעל", אך כאשר מחמיר המצב ביותר אז מצטרפים לאחדות גם המזרחי הישן העתיק בעלי אתחלתא דגאולה המוסרים נפשם על מדינת ישראל השלמה.

הנער המתפרץ משובלת רוקח מעולם לא השתתף בלווייה של מי מהמזרחי, אף בוגר "מרכב הזב" לא זכה לכבוד הגדול הזה, שהרי הללו אינם מכניסים בקלפי פתקא של אות ג' אלא אותיות אחרים אשר אינם נלחמים במס"נ על תקציבי המוסדות, אמנם כאשר נערכת לווייה לאומית של אותם שמתו למען העם והארץ נוצרת גם אחדות לאומית כאשר מיועדת דגן מטריח עצמו מכסא מלכותו בקריה המעטירה עד לשייבה ה"קדושה" השוכנת בכניסה לבירתנו הנצחית למען השתתף בצערמאניא להזדהות עם חללי האומה.

גם הופיע ר"מ ידוע מתלמידי המרון ראש גבעת הישיבה אשר נהג להכריז בכל עת ועונה כי דע"ת של המזרחי מסולפת ואפיקורסות, אך מה לא עושים למען עידוד הציבור הרצון והעלאת המוראל בקהל המיואש, כי לעתים הלא

עמלק בדורנו

הציונים הם זרע עמלק ואין ספק שהארץ תקיא אותם

והנה כתוב "מלחמה לה' בעמלק מדור דור", והעידה תורה בזה כי המלחמה הזאת קיימת בכל הדורות עד בוא המשיח, אלא שבדורות הקודמים עת שלטון התורה בישראל, נהלו המלחמה זרע עמלק מאומות העולם, אבל מעת שפרקנו עול התורה ממנו, **שרצו זרע עמלק בתוכנו**, ונתרבו בינינו המומרים להכעיס, כמו היעוועסקעס הנמצאים לא לבד במדינה האדומה, כי אם בכל תפוצות ישראל מקצה הארץ ועד קצה הארץ, וגם באה"ק, אשר המתיוונים שמה הן אותן היעוועסקעס בעצמן ואין שום הבדל ביניהם, רק שאלו כותבים בזארגון יידיש, ואלו כותבים ומפשפטים בזארגון עברי - נ"י העברעאיש - אבל על הללו והללו נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחו מן העולם.

וכ"כ גדלה עניות הדעת בימינו שחלק גדול מעמנו תומכים אותם בכספם לגדלם ולהחזיקם, ולא ידעו ולא יבינו דבר ה' "בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און להשמדם עדי עד", וזו אוי למחזיקיהם ולמחניפיהם. **וכן באה"ק, הדבר ברור כשמש שתקיא הארץ אותם כי היא פלטרין של מלך ואינה מקיימת עוברי עבירה, ומנש"כ עוברים להכעיס.** (אינינא בא בזה לא לקלל ולא לברך אלא כיון שהדברים כתובים בתורה ע"כ יתקיימו).

(הגה"ק רבי אלחנן ואסערמאן זצוק"ל, מאמר אומר אני מעשי למלך)

הציונים הם העמלקים האמיתיים ובהם אנו מחויבים ללחום

ובעוה"ר אנו סובלים בגלות המר הזה מכוחות הע"ר המעורבים בישראל, והם הם **הבאים מזרע עמלק**, כדאיתא בזה"ק פ' בראשית חמש מינין אינון עברב רב והגרוע שבכולם עמלקים, ועליהו איתמר תמחה את זכר עמלק מלחמה לה' בעמלק מדור דור, **וזאת היא המלחמה החזקה שאנו חייבים בה עד שיהי' התיקון השלם**, וכמו שאמרו ז"ל אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק, והם אותם **הציונים הכופרים שבומנינו ששורשם משורש צפע מן הערב רב זרע עמלק**. וידוע מה שהעיד הגה"צ ר' אלחנן ואסערמאן זצ"ל בשם רבו הגה"צ בעל חפץ חיים זצ"ל שאמר על הציונים שהם העמלקים האמיתיים. והנסינות הללו הגדולים המרים שמטעים את העולם בהם הם חבלי משיח, שגרמו כמה צרות ורעות על בני ישראל במלחמה זו והציקו לבני ישראל.

אותן הת"ח הציוניים הם מזרע עמלק ומהם סובלים כל הצרות

אבל יש גם בין לומדי תורה ברבים שהם עמלקים ממש שנשמותיהם הוא מזרע עמלק, וגם ישנם נשמות שנשארו בטומאת עמלק, ומהם סובלים הכלל ישראל כל הצרות מאותן הת"ח שהם מזרע עמלק והולכים יד ביד עם הכופרים, ה' ישמרנו.

(חידו"ת תשי"ז למרון רביה"ק מסאטמאר זיע"א עמ' תקל"ו)

מי אשם בפרעות התכופים בארה"ק?

תשובת השאלה הזאת ידועה לכל קוראי מ"ע עברים. אשם המופטי, אשמה הפליטיקא קצרת הראות... אשמים הכל ואנחנו חפים משפע... ננסה נא לחפש בתורה ונשמע מה בפייה אודות המאורעות באה"ק... והנה בפרשה (אחרי) נזכר עון ע"ז עם עון עריות אשר בעבורם תקיא הארץ את יושביה... ועון הכפירה חמור יותר הרבה מעון ע"ז כידוע ממשפטי התורה... והמורדים במלכותא דרקייעא מקימים עליהם מורדים במלכותא דארעא.

והנה אילו היה עכשיו נביא אמת הלא היה צווח: הודע את תל אביב את תועבותיה, זאת העיר ה"יהודית" אשר תחזיק בתי ספר המחנכים את תלמידיהן בחינוך בלתי דתי או אנטי דתי, זאת אומרת שמגדלין מומרים או לתיאבון או להכעיס.

והנה מהפוגרומים של הערביים נהרגו בעו"ה עשיריות נפשות מאחינו אבל לא אלפים ח"ו. אמנם, הלא מהחינוך "הלאומי" נאבדים לנצח רבואות נפשות מישראל. ומי הם המתחייבים בדמי נקיים אלו, לא הנכרים כי אם אנחנו בעצמנו המחזיקים את ידי המסיתים בכל תפוצות ישראל, אשר עשו להן קרני ברזל לנגח בהן את ישראל ותורתו.

בחתמת הדברים ראוי להזכיר את מאמרם "אתם נצבים היום וגו' - היסטורים מציבין אתכם ומקיימין אתכם לפניו"... בעת שהקטיגור' רבה על שונאי ישראל והקטיגוריים דורשים לעשות כלי' ח"ו, וכביכול תש כח של מעלה לסתום פיותיהם אז מקימים עלינו רודפים כנחשים צפעונים, ומכיון שישראל הם כנרדפים הלא היא מדת ההנהגה העליונה: והאלקים יבקש את נרדף... מזה נבין כי כל כוחנו וקיימונו הוא בהיותנו נרדפים, וחלילה לנו לבקש להיות רודפים, ואחת משלש שבועות שהשביע הקב"ה לישראל: אל תמרדו באומות (כתובות קיא.) כי אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה"א נזכיר.

אלחנן בונם וואסערמאן

ונהפוך הוא

דברים שנכתבו ע"י אחר מחשבו ה"ח פניה"ס וישלם תנב"א

ענין פורים הוא ונהפוך הוא, מתכלית הירידה לתכלית העליה של קיימו וקבלו, שלא זכו לכזאת מאז נבחר עם ישראל לעם. ובפורים אחר תשע מאות וששים שנה בקירוב (כמובא בבני יששכר כי חשבון

וועק למה תתענו, הרי בהחלט שהנסיונות גרמו לכך. אבל בעת נסיון היא לא עת לשאול שאלות, ולזעוק כמו מרדכי היהודי לחזור בתשובה ולא להתפתות מכל מיני נסיונות, ועוד הולך הוא

בקצוניות נוראה ולא יכרע ולא ישתחוה מתגרה בהמן ימ"ש, בעת שצועקים נגדו אתה מוסיף שמן למדורה...

ה) גם אסתר היה אצלה השאלה הגדולה, מה זה ועל מה זה (אסתר ד ה), נראית באופק גיירה נוראה בלא שום דרך של פתרון טבעי... ודווקא אז מתחיל להתנוצץ ישועה, כשמרימים ידים ואומרים ושוו תשועת אנוש ועל מי לנו להשען על אבינו שבשמים, וכשמרדכי הוכיח את אסתר אל תדמי וגו', בחינת אל תדמי ענינו כח המדמה המטעה כמובא בפ"ה לשמונה פרקים להרמב"ם, כי המדמה מטעה מאד, אבל הצדיק שהוא מסתכל בראיה אלקית הוא רואה האמת על בריו, ההיפך הגמור ממה שרואה בעיני המדמה, וזה הענין של ונהפוך הוא, להתרומם מן המדמה לראיה אלקית, ואז דייקא תצמח הישועה, - נמצא בסופו של דבר, שהירידה אז היתה דווקא לתכלית העליה, כלומר שראו שהדמיונות שראו ידברו, האדם מוטעה ע"י דמיונות שוא, וכשראו שמכל הדמיונות ירדו לתהום ר"ל, והרימו ידם להסתכל למעלה, והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, שהסתכלו ישראל אל אביהם שבשמים.

***

ו) נס פורים האיר בישראל אור חדש לגמרי, כי בעצם כל הירידות של ישראל זה לא בשביל להשאר במצב ירוד ח"ו, אלא אדרבא ירידה בשביל תכלית עליה, כדי שמעומק השפלות והירידה נתעורר לשוב להשי"ת ולומר אלכה ואשובה אל אישי הראשון, ועי"ז יעלו לתכלית עליה. וביערות דבש מסביר מאמר חו"ל (יומא דף כט ע"א) למנצח על אילת השחר מומור כ"ב בתהלים אמרה אסתר, למה אמרת על אילת השחר, מה שחר סוף לילה אף אסתר סוף כל הנסים, והקשה היערות דבש הרי שחר סמוך ליום, ואיך זה דומה ליום כפי הנסים שמשמעותו לכאורה סמוך ללילה, ומתריץ כי אז נתגלה לישראל כי אפילו בלא עידן של נסים שהיו רגילים מאז נסי יציאת מצרים, לעולם לא תזוז שכינה מישראל, ולפ"ז משל זה ענינו סמוך ליום, כלומר שלמות באמונה יותר מן יציאת מצרים, כי אז היו צריכים לחזיון ע"י נסים, אבל מן פורים ואילך כבר רואים ישראל תמיד השגחתו ית' על ישראל, וכמאמר הכתוב (ישעי סג ט) בכל צרתם לו צר ומלאך פניו הושיעם באהבתו ובחמלתו הוא גאלם וינטלם וינשאם כל מי עולם, ובתרגום יחזקאל בכל עידן חבוב קדמויה לאיתאה עליהון עקא לא אעיק להון ומלאך שליח מן קדמויה פריקינון ברחמתה ובמחסה עליהון הא שזובינון ונטלינון וסוברינון כל יומי עלמא, - כלומר ע"י תשובה נגאלו, וכמאמר חו"ל אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, ולכאורה אם אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, למה לא הועילו כל מיני תשובה שעשו ישראל במשך כל הדורות, ולא זו בלבד, אלא שבכל פעם אפילו אם חזרו בתשובה אבל אחרי איזה זמן שוב ירדו, והירידות היו עוד יותר ממה שהיה מקודם. - אבל יש שני סוגי תשובה, יש תשובה רגילה, וכמו שמצינו בתקופת השופטים שישראל היו נתונים בצרה וחזרו בתשובה והשי"ת פדאם מצרתם, אבל לא כן הוא התשובה שלקראת הגאולה הנצחית, כי התשובה אז צריך להיות דווקא תשובה נצחית באופן שלא ישובו לכסלה עוד.

ובעוד"י נרחיב בדברים בזה, ומקודם נקדים ממה שמוכח בספ"ה"ק כי אם אין עולים בעליה יותר, הרי בהכרח שיורדים, וכן מובא גם באבן שלמה להגר"א ז"ל, וברש"י מביא בפרשת והיה אם שמוע (דברים יא ג) מה שמוכח במגילת סתרים אם תעובני יום יומיים אעובך, משל לשנים שהולכים זה לכיוון צפון וזה לכיוון דרום, כל יום שהולכים מתרחקים יומיים עי"ש, נמצא שהירידה היא לא בערך ירידה כפי מה שהאדם יורד, אלא יותר מזה, ומסבירים הענין כי האדם שמתרחק מהשי"ת ח"ו, בתחילה לא חושב להתרחק הרבה, נמצא שאם היה מתרחק כפי השיעור שהוא חושב לא היה עולה או על דעתו לחזור בתשובה, אבל כשרואה שנתרחק יותר ממה שהוא חשב, אז מתעורר לשוב, כי הוא לא חשב להתרחק כל כך, - אבל לפני הגאולה שצריכים לחזור בתשובה גמורה על מנת לא לחזור לסורם עוד, לכן הירידות באופן מבהיל, עד שלא יועיל שום תשובה כי אם כשנרצה לחזור בתשובה אמיתית כמו שהיה, אלכה ואשובה אל אישי הראשון כלומר לא תשובה חלקית, אלא תשובה הוגנת עד כדי להחזיר לנו את כל המדרגות הגבוהות שהיו לנו אי פעם, ואם לא חוזרים באופן כזה בהכרח שיהיו ירידות אחר ירידות עד לדייטא התחתונה ח"ו, כדי שנתעורר לשוב בתשובה שלמה כנ"ל.

ז) במעמד הר סיני היו ישראל בשיא ההתעלות, אבל מכיון שעדיין זה לא היה לגמרי מהתעוררות עצמית מבחינת הכרה שכלית, לכן בעת שהופסק המעמד הנ"ל, ירדו ונמשכו ירידות אחר ירידות מן חטא העגל ואח"כ חטא המרגלים וכו' וכו', עד לאחשורוש שהיו אז בירידה גדולה מאד וכמובא לעיל, וההתעוררות שהיה אז לתשובה כבר היה אז התעוררות עצמית וכמובא לעיל קצת, אבל בכל

זה כמו טהרה של מקוה תתק"ס לוגים, יע"ש) אז זכו לתכלית העליה, - אמנם כדי שבאמת העליה הזאת של פורים שהיא באמת תכלית העליה, צריך שתשאר באופן שלעולם כבר לא נרד מאותה העליה, בבחינת כי ידבר שלום אל עמו וגו' ואל ישובו לכסלה. - ובעוד"י נציע הדברים בהרחבה.

א) הנה רש"י על הפסוק (תהלים ט) נתת ליראיך נס להתנוסס כתב שהשי"ת נתן נסיונות כדי שיעי"ז נתרום, ובביאור האור החיים בענין נסיון עץ הדעת (בראשית ג ה) כי בלא הנסיונות לא יתכן עליה, ובעוד"י נעתיק לשונו: ואם תאמר למה יבא ה' ברי' רעה כזו לתקלה, דע כי ברי' זו כל מה שהפליא ה' בגודל בחינתה כן גודל בחינת הנפש בעולם העליון, כי לפי התעצמות הצריך לאדם לנצחון כן יטול שכרו כמאמרם ז"ל (אבות פ"ה מ"ג) לפום צערא אגרא, ואם היה מגביל כח המסית בשיעור מושג אין מקום לרצוה להשיג השגה גדולה להשיגה, כי אין השגה זולת אמצעות נצחון המסית וכו', ומעתה הפליא ה' להתחסד עם אוהביו להכין להם דבר שבאמצעותו ישיגו עלות במעלות חיים הנצחיים אשרי העם שככה לו, עי"ש.

ב) בחינה הנ"ל הוא גם ענין להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות, הגלות הוא לילה כידוע ובוקר זה גאולה, כמו שרש"י אומר עה"פ (ישעי כא יב) אתא בוקר, גאולה לצדיקים, ובלילה ההתעצמות הוא רק בענין אמונה, כלומר להגדיל האמונה שיהי' לבנו מלא באמונה בד' בשלמות עד לתכלית השלמות, ואמונה זה רק בעיני נסיונות, דהיינו שלא מתפתים למה שהנו היפך אמונה, ודווקא בלילות שלילן רואים אור אלא רק השכל בפנימיותו מתחזק באמונה עד שבשכל רואה ממש, ואז זוכה לראיה של בקר שרואה ממש, כי עין בעין יראו וגו'. - וזה כלל הנסיונות בכל אורך גלותנו, והן הן הדברים של האור החיים הקדוש שהבאנו לעיל.

ג) לפי הנ"ל מובן גם על ענין פורים, כי היה זה הכנה לקראת הגלות הארוך הזה, וכמובא בספרים הקדושים כי גם כל תקופת בית שני היה הכנה לקראת הגלות הארוך, וכמובא באר היטב ענין זה בספר יערות דבש יע"ש, ופורים בעצם נחשב בבחינת אכתי עבדי אחשורוש אנו, ולכן לא אומרים הלל בפורים, אבל ההתרוממות של פורים הנו גדול מכל המועדים, כי ענינו תכלית העליה מן תכלית הירידה, ואם באמת היינו חזורים היטב באור הפורים כבר לא היינו יורדים לעולם, והיינו עולים לתכלית העליה של עד דלא ידע וכו', וכמובא בספ"ה"ק שענינו תכלית העליה. - וניתן לנו אור זה בעולם הזה שעי"ז נוכל לעלות לתכלית תכלית העליה, שכמו שבעולם הזה הורגלו לירידה אחר ירידה עד תכלית דייטא התחתונה, ר"ל. - ונהפוך הוא, פורים ענינו עליה אחר עליה וכו'.

ד) הבה נתאר הענין של ונהפוך הוא שהיה בפורים, ראשית התכלית הירידה, אז בסוף הגלות של חורבן בית ראשון ועם ישראל ירדו מאד, כמובא בספר עזרא שנשא נשים נכריות, והיה חטא השתחוויה לצלמו של נבוכדנצר ונהנו מסעודתו של אותו רשע, והכל היה מוליך להתבוללות גמורה רח"ל, עד שבא המן ימ"ש בגזירת להשמיד ולהרוג ולאבד ר"ל, וטענתו ישנו עם אחד מפוזר וגו', כלומר גם לאחר הירידה עוד בא בטענה שהם עדיין לא התבוללו לגמרי בין האומות, וזה עוד הוסיף שמן על המדורה שהיו חושבים ח"ו אולי אם היו מתבוללים לגמרי ח"ו, לא היה בא בטענת להשמיד ולהרוג, ועכשיו אין תרופה רק להשמיד ולהרוג, הרי שעם כל המצב הגרוע שהיה, חשבו אולי אם היו מתבוללים עד בלי היכר בין ישראל לאומות ח"ו לא היה בא הצרה הזאת, וכמוכן שבשעת צרה ועדיין אין ישועה היה נראה להם כך, ועדיין לא חשבו שהפתרון הוא רק בתשובה, אם כן גוי אוכד עצות המה, אין כבר שום פתרון... ואולי חשבו שהתשובה עוד תוסיף שמן עוד שמן למדורה...

אבל ומרדכי ידע את אשר נעשה, הוא היה יחידי, ולא זו בלבד שמחה נגד ההליכה לסעודה של אחשורוש, נגד הפתרון ל"בעיה היהודית"... והוא עוד מתגרה בהמן ימ"ש, לא יכרע ולא ישתחוה, אם כן כמה שמן עוד הוסיף למדורה...

ומרדכי וועק לעם ישראל ונהפוך הוא, כל מה שאתם חושבים הוא בדיוק ההיפך, הפתרון לבעיה היהודית הוא זה אשר הביא הצרה והגזירה...

ונשאלת השאלה בקרב ישראל, ממה נפשך, אם כן למה באנו לידי נסיונות קשים כאלו, עד כדי שנתבולל בין העמים, - אמנם שאלה זו שואל הנביא (ישעי סג ה) למה תתענו ד' מדרכך תקשיח לבנו מיראתך, ובתרגום יהונתן למה תרחקנו ד' למטעי מאורחך דתקנן קדמך כעממיא דלית להון חולק באולפן אורייתך, כלומר עד כדי כך הותענו עד להיות כמו האומות שאין להם חלק בתורה - ונראה כי בכל הגוים בית ישראל ח"ו - אמנם הפיתויים גדולים עד למאד, עד כדי להשכיח מישראל יציאת מצרים ומתן תורה, ולהתהפך להיות ככל הגוים רח"ל, ואם הנביא

זאת עדיין לא היה התעררות באופן כזה שלא ירדו מזה כבר לעולמי עולמים, – אמנם האור של פורים וכו' לזה ישראל, אבל עכ"פ האור הזה לא נכנס לגמרי בתוך עומק הלב עד שלא ירדו מזה כבר לעולמי עולמים, וזהו סוד כל הירידות של אצ"כ, ואין הכי נמי שכשעשו תשובה וכו' להתעלות, אבל עדיין לא זכו להתעלות עד כדי כך שאור הפורים יוקבע בלבם לעולם ועד, ואז יהי רק עליה אחר עליה, וכמובא לעיל מזה, – ומאידך מכיון שגם הירידות הם לתכלית העליה כדי שישארו ישראל ויתבוננו בעומק ירידתם ועי"ז יתעוררו לשוב לחזור למקור מחצבתם, אבל אי אפשר לירד בירידה עמוקה כזאת בפעם אחת, – ובוודאי שכל התעררות שלאחר ירידה גרם לעליה ולהתעלות, אבל עדיין לא בבחינה של תשובה אנוש עד דכא עד דכדוכה של נפש, כי בחינת תשובה כזאת דייקא בא אחר הירידה של תכלית הירידה, ואז כשנתעוררים לשוב לא יחזרו לכסלם עוד.

(ח) וזהו סוד הירידה התהומית של אחרית הימים, כי מן ירידה כזאת לא מספיק תשובה רגילה, אלא עד דכדוכה של נפש וכנ"ל, כי גם בעת הגאולה צריך להיות ענין ונהפוך הוא, כמאמר הכתוב אז אהפוך וגו', וצריך להיות מן הפך כולו לבן טהור הוא, כלומר שיהי מן ההיפך אל ההיפך מן תכלית הירידה לתכלית העליה.

(ט) וזהו המהפכה שקורה באחרית הימים, והמלכות תהפך למינות, כי צריכים דייקא להגיע לתיוקן מלכות ש-ד-ג, לתקן עולם במלכות ש-ד-ג, ודייקא צריכים להתעלות מן תכלית הירידה של ומלכות תהפך למינות, לכדי לתקן עולם במלכות ש-ד-ג, וכל זמן שאין התעררות לזה לא די בתשובה רגילה, אמנם צריכים לעשות תשובה בכל הענינים, אבל כל זמן שלא נשיג כי אין שום תכלית אחר בעולם כי אם תיוקן עולם במלכות ש-ד-ג עדיין לא נקראת תשובה שלמה, ולתשובה כזאת מחכים עתה.

(י) והנה כבר הבאנו לעיל כי מחמת כובד הנסיונות באו הירידות, אבל עם כל זה אין להסתכל על זה כלל וכלל, כי אם להתגבר ולעמוד בנסיון, ובתקופת ירידת ישראל לגלות באו זקני ישראל להקפא הנביא ואמרו לו נהי בגוים כמשפחות הארצות, אלו הזקנים רשעים היו, אבל בכל זאת טענתם הנ"ל היה מחמת כובד הנסיונות והפחד בלבם איך יוכלו להתקיים בין האומות ולהתנהג באופן של להיות שונים מכל עם, הרי זה יעורר שנאה וכדומה, – אבל האמת הוא, אדרבא בזה הנסיון צריכים לעמוד.

(יא) מאידך בחינת ההסתה פנים היה בהדרגה, כי לעומת הזקנים הנ"ל עמדו חנני מישאל ועזרי' בנסיון ולא השתחוו לצלמו של נבוכדנצר, אמנם מלכא את לענין שצריכים להכנע תחת עול מלכות הגוים בגזירת הגלות, אבל לא ח"ו לפרוק עול מלכות שמים.

(יב) על דרך זה בכל אורך הגלות, שישארו מסרו נפשם על קידוש ה' שכפפו עליהם נגד האמונה, ומאידך נכנעים למלכות מטעם גזירת הגלות, אשר לכאורה זה תרתי דסתרי, אבל אין בעם ישראל אלא ענין אחד לעשות רצון ה', ובענין האמונה רצון ה' שנמסור נפשנו על קידוש ה', אפילו נגד גזירת המלכות, אבל לענין קבלת עול הגלות מחויבים להיות כפופים למלכות ומושבעים בענין הגלות בג' שבועות כנודע.

(יג) זקני ישראל הנ"ל גם היו בכל דור, אבל כח ההסתה שלהם לא היה אחד לחבירו, כי בראשית הגלות נשכחו לפתות להיות ככל הגוים בית ישראל היה לעומתם יחזקאל הנביא וחנוני מישאל ועזרי' ואנשי כנע"ג וכו' וכו', אבל בכל תקופה התגברו הנסיונות וההסתה פנים ביתר תוקף, במיוחד בעת גזירת היונים שכאן להשכיחם תורתך, אבל גם אז התגברו החשמונאים.

(יד) כלל של דבר, נסיון שעבוד גזירת הגלות היה כרוך בנסיונות של פיתויים, להקל גזירת הגלות בפיתויים להשתחוות להיות ככל הגוים ח"ו, וצדיקי הדורות העמידו את ישראל על מעמדם.

(טו) אצ"כ בתקופת בית שני, אז התחילו בענין מרידה בגזירת הגלות, בן כוזיבא והבריונים, אבל סוף סוף נוכחו לדעת כי רק לחכמי ישראל צריכים לשמוע ולהיות כפופים לעול הגלות, ודווקא אז היה ההתחזקות הזאת לתקופה ממושכת של הרבה שנים.

(טז) כך היו הישיבות בארץ ישראל עד לתקופת חתימת הירושלמי, ובבבל התקיימו הישיבות עד לתקופת רב האי גאון, ובתקופות שלאחריו בן התחילו גירושים וגזירות ועלילות וכו' וכו', וישארו עמדו בנסיונות לא להתבולל בין האומות, למרות תוקף הנסיונות הקשים.

(יז) והיו גם נסיונות על ידי שקמו משיחי שקר לפתות את ישראל כי כבר שלמים הם והגיע זמן סוף גלותם, ובתקופת הרמב"ם קם איהו משיח שקר, והרמב"ם יצא או באגרת תימן הידועה, שם מחזק הרבה להיות עומדים בנסיונות הגלות, ועי"ש.

(יח) בדרך כלל היה שני סוגי נסיונות כלליים, או נסיון התבוללות ח"ו או נסיון של פריקת עול הגלות, ובנסיון של פריקת עול הגלות היו נכשלים אפילו שומרי תורה ומצוות, כמו הבריונים שבזמן החורבן היו שומרי תורה ומצוות, וכן

אלו שנטו אחר משיחי שקר הלכו בדרך של שמירת תורה ומצוות, אמנם בסופו של דבר היה פריקת עול גמור, אבל עיקר המלחמה נגד המסיתים היה רק נגד הרעיון הכוזב של כפירה בגאולה העתידה, משא"כ בענין נסיונות התבוללות היה לגמרי פריקת עול, אבל אלו ואלו שרשם בכפירה, והמלחמות נגד המסיתים לא הוחלשו בין אם כן שמרו תורה ובין לא, וכך העמידו חכמי הדורות על האמת הברורה הבלתי משתנה.

(יט) ולא ניכנס לכל התקופות, אבל נזכיר תקופת ש"צ ימ"ש, שסבלו מכת זו לערך מאה שנה והפיתוי היה מחמת גזירות ת"ח ות"ט כידוע, ולא נאריך עד היכן היו הדברים ואיך מהר"י ששפורט בתחילה היה כיחיד במלחמתו, והיה הדרך ארוכה עד ששוב חזרו ישראל להיות על עמדם, והיה תקופה מסוימת שישארו היו מחזוקים מאד ונתעלו במעלות עליונות, אבל לאחר מכן החלו הנסיונות הקשים של אחרית הימים, ורוחות סוערות חזרו עד למאד פרצו לתוך עם ישראל, ע"י כל מיני כתות אפיקורסים הגרועים פי כמה וכמה מכל האפיקורסים קודמיהם, מן הרעפארם ועד להסכלה אשר עשו שמות נוראות בישראל, ועם כל העמידה על המשמר מתוך חירוף נפש ע"י הצדיקים שבדורות הללו, אבל הכפירות חדרו עמוק עמוק, ובכל זאת לאחר העונשים הכבדים מבחינה של ביד חזקה אלמולך עליכם, היה אז יכול להיות מצב ששוב עם ישראל יתבסס שנית על כנו, אבל קמה תנועה חדשה סוערת מאד ע"י המחולל ראש הקליפות הערצל ימשו"ז, ועדיין לא באנו אל המנוחה ואל הנחלה מאז התחוללות התנועה הזאת בשם "ציונות" אתקריא, הם הקימו מפלצת הטומאה העמוקה ביותר אשר על זה כבר נבאו חז"ל לפני שנים והמלכות תהפך למינות, דהיינו שיא תכלית השפלות והירידה, וטומאה זו יורדת ונוקבת עד התהום, סוחבת בכל פעם עוד ועוד עד שאפילו היחידים שנשארו הם מחוסרי אונים נגד המפלצת הזאת, ונשאלת השאלה הגדולה עד מתי יחזק צר, ומצפים לישועה שיקיים במהרה וכל קרני השמש אגדע תרוממה קרנות צדיק.

(כ) והנה במערכות ישראל נגד המפלצת הציונית הטומאה עמדו ישראל במסירות נפש, בשפיכות דמים ממש, וכמה וכמה נהרגו על ידיה הי"ד, ובראשם הקדוש ר' יעקב ישראל דיהאן וצ"ל הי"ד, ואלפים נפצעו ביחבלות בראשם ובגופם ובראשם הרח"צ רבי עמרם זצוק"ל, מאות חיבורים וספרים גדולים נתחברו כנגדם ואלפי מאמרים, וליתר דיוק רבבות מאמרים נגד המפלצת הציונית הטומאה, מהגה"ק מסאטמאר זצוק"ל לבד נאמרו בפה קדשו אלפי דרשות, ואיה העט שיכול לתאר עד כמה עמדו ישראל במערכות נגד הטומאה הזאת אשר עולה פי אלפים ורבבות על כל הטומאות שקדמו לה.

(כא) גם כביכול משמים נלחמים כנגדם וסובלים מצרות רבות מחבלים, מלחמות, פיגועים וכל מרעין בישינ, אשר לא נשמע כזאת בשום אומה ולשון, ובכל זאת הטומאה עומדת בעקשנותה ולא נכנעת משום מכות, כי ביטול טומאה זאת הוא רק אבדון מבלי שום השארות כל זכר ממנה, דווקא אז יוכלו ישראל להטהר מן הטומאה הזאת.

(כב) אבל השארית דשארית אשר אחרי כל המכאובים והעגמת נפש והאנחות אשר כמעט בלי סוף, אשר בכל זאת עוד לבם רד עם א-ל ולא נתפעלים מן תוקף טומאת הציונות והתפשטותה בקרב ההמונים באופן מבהיל מאד, עד ללא השאיר שום פינה בעולם אשר משם יהיו מורים חצים ובליסטראות נגד כוחות הרע הללו אשר כל המרכבה של הסט"א מתלווה אתם רח"ל, עמידתם האיתנה של העומדים בכל זאת עם שארית כוחותיהם ולוחמים נגד הציונים ימ"ש, ועומדים בקשרי המלחמה עד הסוף בלא גבול, על אותם השרידיים נאמר גם נצח ישראל לא ישקר, הם יכריעו סוף סוף, וכל הציונות כעשן תכלה כי תעביר ממשלת ודון מן הארץ.

(כג) סוף סוף יתקיים ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בציונים, יתהפכו הדברים מן ההיפך אל ההיפך, עלינו לזכור מה היה לנו בפורים וכן יהי לנו, המן ואחזות מרעיו נפלו באין זכר למן, וליהודים היתה אורה זו תורה, ושמחה כי בשמחה תצאו, הציונים ירדו שחת, זה יהי הסוף של תש"ח זמן עלייתם, אנשי דמים ומרמה, אתה אלקים תורידם לבאר שחת, ואני אבטח בך.

(כד) בעת הנסיון לא רואים את ה"נהפוך הוא", אבל כשתשקע הציונות בתהום הנשי ויעלו הכרונות של כלל ישראל עד כמה עמדו במערכה, יכירו כל יושבי תבל את ישראל אשר בך אתפאר, ומה שתמיד ניסו להשתיק ולהעלים, הכל יעלה מעלה מעלה, אלפי הפגנות ויהדות החרדית נגד הטמאים המחרפים ומגדפים, כל המשתקים יושתיקו וכל המושתיקים קולם יעלה עד לב השמים.

(כה) עתה אנו כפי הנראה באופק על סף מפלת הציונות, ומתקיים הפסוק כי לא לעולם חוסן, אם בין כוכבים שים קינך משם אוריך, ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו, כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים, על אותם הציונים הדוגלים ב"לאומיות", ועליך יורח כבוד ד', ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ובא לציון גואל הוא משיח צדקנו בב"א.

האותות ומופתים הגדולים ההם, אשר כל העולם ראה שהקב"ה מנהיג את עולמו, אני אני הוא ואין מידי מציל, ושם ה' נתגדל ונתקדש בעולם, אבל עדיין נשאר מקום לטעות, ומי יום אחר מתן תורה עשו עגל למשנה וימרו על ים בים סוף, הטומאה והרע לא נעקר מן העולם, ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו, אבל לא ביטלו לגמרי.

הגלוי שכינה לעתיד יהיה הרבה והרבה יותר, בעת יראה כל בשר כי הקב"ה מנהיג את ישראל כרועה עדרו ירעה בזרועו יקבץ טלאים עלות ינהל והיו שאסוף למשיסה יבשו ויכלמו כל הנחרים בך, ונתתי נקמתי באדום, יבא זמן הנקמה, ואיבתי את אויבך וצרתי את צורריך, הכל הוא לכבוד ה', כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו וכל הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו, כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו.

הגאולה האחרונה יהיה בזכות נטרונא, כאשר מצפים לישועת ה' וקיום ההבטחה, כאשר זוכרים אותו מרחוק, ומרחוק ה' נראה לי, האמונה שאנו מאמינים גם בעת חושך כזה, והייתה עת צרה אשר כמוהו לא נהייתה מאז היה ישראל לגוי, החושך הזה לא היה מימות עולם כאשר זוכרים גם בעת כזה שאין דבר נעלם ונסתר מנגד עיני ה', כאשר גם אחר כל השנים האלו עדיין אנו עומדים באמונתנו ואם יתמהמה חכה לו כי בא יבוא ויפיח לקץ ולא יכזב, הניסיון הזה יותר מהניסיון שהיה במצרים שידעו שיש זמן קצוב והניסיון היה להאמין עד אותו זמן, וגם בזה לא עמדו כי אם מיעוטא דמיעוטא, ואחרונים לא נתגלה עוונם ולא נתגלה קיצם, היתה כאלמנה שאמר לה בעלה שיחזור ועברו שנים ע"ג שנים ואינו בא ועומדת בתקוף הימנותא, וריחק ה' את האדם כביכול אין הקב"ה רוצה בנו, ועוד בה עשירה תרגם יהונתן חד מן עשרא, ובמצרים היו חמושים, והניסיון כפול שלא לבגוד בגד גם בעת תוקף הניסיון ולהצדיק הדין כי כל דרכיו משפט, ושבה והיתה לבער אשר בשלכת מצבת במ זרע קדש מצבתה, תהיה הגאולה האחרונה בזכות אותם מעטים מן המעטים אשר אורך הזמן וחושך והסתר מאורעות הדור לא שינה את דעתם, לא ביקשו דרכים אחרים לצאת מן הגלות מיאוש ואיבוד התקווה והאמונה, אינם צריך לשמור עצמם, כי זוכרים ויודעים ומאמינים שיש רועה ושומר רואה ומשגיח, ואיננו צריכים שומרים זולתו.

ביום ההוא יהיה צמח ה' לצבי ולכבוד ופרי הארץ לגאון ולתפארת לפליטת ישראל.

הגלות שבו אנו שרויים הוא התמעטות כבוד שמים. שיש מקום לשקר ולרע להתנשא, והן הן גבורותיו ששומע את חירופיו ושותק כביכול, אבל נראה שעושים כל הרע באין מונע, וכאילו כביכול אין הקב"ה מנהיג את עולמו, בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי אוון להשמדם עדי עד.

כל העולם נברא למען כבוד ה', וכאשר כבודו מתמעט כאשר אנו גרמנו בחטאנו שאינו מנהיג העולם בגילוי ואין כבודו נראה לכל בשר, ובכלל זה מה שאנחנו עמו וצאן מרעיתו - אשר הנוגע בהם כאילו נוגע בבבת עינו - דוויים וסחופים גולה וסורה נתונה למכים, ואין רואים את הרועה, ואלמלי מקרא כתוב א"א לאמרו "ויקץ כישן - ה' כגיבור מתרונן מייך".

כאשר אין התכלית אשר למענה נברא העולם, כאשר להיפוך פרח מטה רשע "רשעים יעלוזו יביעו ידברו עתק יתאמרו (ישתבחו) כל פועלי אוון" ונראה שיש מקום לחוטאים וממרים עיני כבודו, ומכחישים שיש בורא אחד המנהיג עולמו ומעניש החוטאים ומשלם שכר טוב לצדיקים, זה הוא הגלות וההסתר כביכול, ומלך אסור בזיקים כביכול.

הגאולה תהיה התגלות כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר, כאשר יתברר ויתגלה שכל סדר הגלות היה בכדי שנבין ונשים על לב שאין שום הנהגה אחרת מבלעדי רצון ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר, וכל הרשע והזדון יעקר להשמדם עדי עד, עתיד הקב"ה לשחוט יצר הרע, והאלילים כליל יחלפו, ויראו כל בשר כי לא היה מעולם איזה חסרון והפסקה בהנהגה, אבל משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים גם בעתות ההסתר, כשכבשה אחת בין שבעים זאבים עומדת וקיימת לעולם.

ואתה מרום לעולם ה', יתרום ויתנשא כבוד ה' בעולם לעילא מן כל ברכתא ושירתא תושבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא, יתגלה כל סדר הנהגת הקב"ה, ואין שום דבר קטן וגדול מבלעדי, שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאיו לכולם בשם יקרא מרוב אונים ואמייץ כוח איש לא נעדר, יביטו על הבריאה ויראו כי יד ה' עשתה כל זאת, לא יקומו אשרים וחמנים, לא יהיה מקום לטעות, כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון.

לא יאמר חי ה' אשר העלה את בני מארץ מצרים, שתהיה יציאת מצרים טפלה, אם כי היה התגלות השכינה בעשר המכות וקריעת ים סוף

הבטחת הארץ בזמן הגלות

שההבטחה האחרונה היתה על תנאי "ואתה את בריתי תשמור" וגם על תנאי "והייתי להם לאלקים", שיהיו ראויים להיות ה' ית' להם לאלקים, שיהיו זכאים לכך; הנה מפאת הבטחה זו, לא היה אפשר לזרעו של יצחק להתקיים בארץ, כי אם בהיותם קדושים לה', אבל עת שיחטאו וימרודו, לא יוכלו להתקיים בארץ, ע"כ מועילות ההבטחות הראשונות גם לזרעו של יצחק, שיוכלו להתקיים בארץ אף בעת שיחטאו. (ע"כ נראה בספר ירמיהו, שאילו שמעו לירמיהו הנביא לעבוד למלך בבל לא היו גולים מן הארץ). אבל אם יבואו זרעו של יצחק להתקיים בארץ מפאת ההבטחות הראשונות, הנה אז אין יתרון להם מזרעו של ישמעאל ויש להם הזכות בארץ כמו לזרעו של יצחק ועוד ביתרון, שישמעאל שגולד ראשונה חלה עליו ההבטחה קודם ליצחק, דבר זה הוא פתרון נכון למה שידוע שבימי רש"י ור"ת ז"ל היה אז מסע הצלב שאספו הנוצרים המון רב מאוד כמה מלכים להלחם כנגד הישמעאלים לקחת מהם ארצנו הק' ובשלהש פעמים היו מהם המונים רבים ולא הצליחו מאומה ונהרגו מהם המונים רבים; והוא, שכנגד שאר העמים יש לבני ישמעאל הזכות בארץ מפאת ההבטחות הראשונות, שהיה בכללן גם ישמעאל.

וגם זה פתרון נכון לתקפם של בני ישמעאל בעתות האלו בארץ כנגד זרעו של יצחק, מפני שעתה אין אנו ראויים לנהול הארץ מפאת הבטחה האחרונה שנתמעט ממנה ישמעאל, כי אם מפאת ההבטחות הראשונות, אשר לא היו על שום תנאי של שמירת הברית, מפני שזה יש לבני ישמעאל עתה כח ותקפה כנגד זרעו של יצחק (גם ע"פ השגחה) מאחר שכל כהנו עתה הוא מפאת ההבטחות הראשונות, ובהן היה גם זרעו של ישמעאל בכללן.

(הגה"צ רבי משה ראזנשטיין זצוק"ל משגיח בשיבת לאמזא, יסודי הדעת מאמר י"ג בריתות)

בענין הבטחת הארץ. ראינו בתורה ששלוש פעמים הבטיח הקב"ה לאברהם אבינו לתת לו ארץ כנען (מלבד בברית מילה). האחד, בבא אברהם אבינו בפעם הראשונה לארץ כנען "וירא ה' אל אברם, ויאמר לו, לזרעך אתן את הארץ הזאת". ב', "וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוש מעמו, שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם, צפונה ונגבה וקדמה וימה, כי את כל הארץ אשר אתה רואה, לך אתננה ולזרעך עד עולם וכו'. קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה, כי לך אתננה". הג' "ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת וכו'". הנה בשלוש האלו היה בכללן גם זרעו של ישמעאל וגם לא הוזכר בהן שום תנאי של שמירת התורה והמצוה, והיתה ההבטחה עכ"פ.

הרביעית, בהי"ג בריתות; ויאמר אלקים, אבל שרה אשתך יולדת לך בן, וקראת את שמו יצחק, והקמתי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו וכו'. ואת בריתי אקים את יצחק וכו'. ובענין זה כתוב למעלה "ונתתי לך ולזרעך אחרך את ארץ מגורך, את כל ארץ כנען לאחוזת עולם, והייתי להם לאלקים". הנה בהבטחה זו נתמעט זרעו של ישמעאל וכל בני פלגשו ונתיחדה ההבטחה ליצחק בלבד, וגם היתה ההבטחה על תנאי שמירת הברית להיות להם לאלקים, שזה מורה על שמירת כל התורה והמצוה, שיהיו ראויים שיקרא שמו הגדול ית' עליהם.

ויש לנו להעיר ע"ז, כיון שסוף דבר היה שמתנת הארץ היתה לזרעו של יצחק לבד (ולא כל זרעו כי אם יעקב) למה היו הבטחות הראשונות אשר היו בכללן גם זרעו של ישמעאל, אף שהי' רק "סלקא דעתין" לבד, לא יתכן שיהי' גם ס"ד של הקב"ה למנוני?

והנראה לנו לדבר נכון לאמר, שבאמת גם הבטחות הראשונות לא היו לריק חי', כי הנן קיימות ונצבות לעולם גם ליצחק וגם לישמעאל; והוא

מיט כ"ק מרן הגה"ק מורנו ורבנו רבי חנינה אברהם לייטנער זצוקללה"ה אבד"ק מאנטעווידעא

מיר ברענגען דא אראפ א שמועס וואס א פראפעסאר פון שוועדן האט געהאט מיט הגה"צ ממאנטעווידעא זצ"ל ב' אמור תשס"ה. דער יוראפעאישער פראפעסאר איז א קארעספאנדענט אין די יו-ען פאר עטליכע צייטונגען אין יוראפ, ער ספעציעליזירט זיך אין ענינים פון דעם מיטל מזרח וואס ער שטודירט שוין אסאך יארן, ער מאכט כסדר אינטערוויוס מיט פארשידענע פערזענליכקייטן און שרייבט אפטע ארטיקלען אויף דעם געביט. - ער פארופט זיך אלס דער איינציגסטער יוראפעאישער שטודירטער פראפעסאר, וואס ער האט רעגלמעסיגע אינטערוויוס מיט די גרעסטע פירערס פון די 12 פארשידענע פאלעסטינער מיליטערישע - און אפילו גאר עקסטרעמע ארגאניזאציעס. צום ערשטן מאל האט ער זיך באקענט מיטן ערליכן יודישן התנגדות צום ציוניזם מיט עטליכע יאר צוריק, ווען ער האט געטראפן ערליכע אידן באטייליגן זיך אין איינע פון די אראבישע פראטעסטן אין מאנהעטן. - דערנאך ווען ער האט זיך נאכאמאל געטראפן ביי א פראטעסט האט ער זיך געוואנדן צו נטו"ק אז ער איז אינטרעסירט צו שרייבן אן ארטיקל וועגן דעם ערליכן יודישן מיינונג איבער ציוניזם. מען האט מסדר געווען עטליכע שמועסן מיט אים, ווי ער האט פארברענגט עטליכע טעג מיט די עסקנים ווי אויך מיט עלטערע רבנים, ווי ער האט ארויס געברענגט זיין מיינונג איבער די פעולות פון נטורי קרתא, געבויעט אויף פערזענליכע עפארונג וואס ער האט מיט די אראבישע פירערס, ער האט אויך געטפערט אויף פארשידענע טענות וואס מענטשן פרעגן, און ארויס געברענגט ווי אזוי עס ווערט אנגעקוקט אין די אראבישע וועלט, אויך האט ער קלאר געמאכט די רבנים מיט וויכטיגע ידיעות איבער די ענינים. - דערנאך האט געוואלט וויסן וויכטיגע פרטים איבער די יודישע התנגדות צום ציוניזם, וואס דאס האט ער שפעטער גענוצט אין אן אן ארטיקל וואס ער האט געשריבן, אין איז געדרוקט געווארן אויף עטליכע שפראכן אין עטליכע צייטונגען אין יוראפ.

איינע פון די וויכטיגע שמועסן האט דער פראפעסאר געהאט מיט הגה"צ ממאנטעווידעא זצ"ל, וואו ער האט געפרעגט פארשידענע איינצעלהייטן בנוגע דעם ציוניזם, פאלגענד זענען מיר מעתיק דעם סדר פון דעם גאנצן שמועס.

אנגעהויבן נאך פאר די צווייטע וועלטס-קריג?

ת. די עיקר השפעה האבן זיי נאר געהאט נאך דעם חורבן, די פרומע יודן זענען זיי נישט נאכגעגאנגען פאר דעם.

ש. ווי אזוי האט די מלחמה איבער געביטן די רעליגיעזע געמיינדע?

ת. נאך די לייזן וואס יודן האבן דורך געלעבט אין יוראפ האבן זיי זיך געשפירט פארלוירן און נויטיג נאך הילף, דעמאלטס האבן די ציוניסטן געגרינדעט א מדינה, וואס מען האט צוגעזאגט אז דארט וועט מער אזוינס נישט פאסירן. - אויף מענטשן וועלכע זענען דערדריקט און פארצווייפלט קען מען נישט פרעגן קיין קשיות.

ש. ווי אזוי וואלט איר באצייכנט דעם ענדערונג וואס האט פאסירט אין דעם שייכות צווישן יודן מיט אראבער, פון פאר דעם גרינדונג פון די מדינה ביז נאכדעם?

ת. פאר דעם זענען אידן געווען זייער פריינדליך מיט די אראבער, נאר נאכדעם וואס עס איז געווארן א מדינה זענען די אראבער געווארן אנטקעגן אונז, וויבאלד מען האט צוגענומען זייער לאנד.

אין געדענק נאך, איך האב געוואוינט אין אלט שטאט ירושלים, עס זענען געווען 2 וועגן צום כותל המערב, איינס האט געפירט דורך די אראבישע געגנט, און דאס צווייטע נישט. מיר האבן קיינמאל נישט געהאט קיין פראבלעם צו גיין צווישן די אראבער, נאר בלויז נאכן גרינדונג פון די מדינה האבן די אראבער אנגעהויבן צו ווארפן שטיינער.

ש. ווען איך בין אין די אראבישע וועלט, זעה איך אז ווען אימער מען מאכט א קריקאטור וועגן די ציוניסטישע אגרעסיוון און פארברעכן, ווערן די ציונים אלעמאל באצייכנט אלס רעליגיעזע יודן מיט קענטיגע סימנים ווי הוטן מיט פיאות. - קומט דאך אויס אז די רעליגיעזע יודן לידן צוליב עפעס וואס באמת זענען זיך יסודות'דיג מתנגד דערצו.

ת. עס זענען טאקע דא ביי זיי אזעלכע וואס גייען אנגעטאן אזוי ווי אונז, און דאס מאכט טאקע א גרויסן פראבלעם.

ת. זייער אסאך מענטשן האלטן אז די ציוניסטישע מדינה האט נישט קיין שייכות מיט יודן, אסאך יודן זענען פארבליבן אין תימן צוליב דעם.

ש. די יודן וועלכע זענען ארויסגעקומען פון תימן, זענען געקומען ווייל זיי זענען געווען ציוניסטן, אדער בלויז ווייל מען האט זיי פארגעלייגט גוטע פארשלאגן?

ת. בלויז ווייל מען האט זיי פארגעלייגט גרויסע הבטחות.

ש. עס איז דא וואס ווילן זאגן אז די אומבאקוועמע באציואונג צו די יודן אין די אראבישע מדינות די לעצטע פופציג יאר, איז צוליב וואס די ציוניסטן האבן געטאן פאר די אראבער אין ארץ ישראל, איז דאס ריכטיג, אדער איז דאס ווייל זיי האבן בעצם פיינט יודן?

ת. ניין, עס איז בלויז צוליב וואס מען האט זיי געטאן, פאר די ציונים זענען געקומען האבן יודן מיט אראבער געלעבט זייער גוט.

ש. וואס ענטפערן די גרויסע ציוניסטישע ארגאניזאציעס צו דעם אנטי-ציוניסטישע יודנטום?

ת. זיי איגנארירן און מאכן זיך גארנישט וויסנדיג דערפון.

ש. איז דא א וועג ווי אזוי מען קען פארעכטן דאס וואס די ציוניסטישע ארגאניזאציעס רעדן אין דעם נאמען פון יודן, וואס צוליב דעם ווערן יודן פארפיינטעט אין די וועלט?

ת. דו מיט דייע שרייבערישע טאלאנטן קענסט אונז העלפן, מיר פראבירן דאס מערסטע וואס מעגליך ארויף צו גיין אויף די נייעס און די פרעסע, מיט באגרעניצטע כוחות קען מען נישט צופיל טאן, מען טוט דאס מערסטע וואס מען קען.

ש. נאך אזוי פיל יארן וואס יודישקייט איז אנגעגאנגען אין יוראפ און אין א"י, ווי אזוי האט דאס געקענט פאסירן אז דאס יודישקייט זאל אזוי שנעל איבערגעדרייט ווערן צום ציוניזם?

ת. צוליב דעם וואס נאכן דעם צווייטן וועלטס קריג זענען יודן געווען פארצווייפלט.

ש. די אידעאלאגיע פון ציוניזם האט זיך דאך

איך בין א פראפעסאר אין ענינים פון מיטל מזרח ספעציעל איבער פאלעסטיין און סיריע, איך בין א קארעספאנדענט אין דעם יו-ען פאר אויסגאבעס אין יוראפ. - מיט אפאר יאר צוריק האב איך געטראפן ראביי ווייס ביי א אראבישן פראטעסט אין ניו יארק, עס איז פאר מיר געווען א גרויסער חידוש. איך האב דעמאלטס געפארשט די ענינים, און יעצט האט א צייטונג אין פינלאנד זיך געוואנדן צו מיר צו שרייבן פאר זיי, איך האב זיי אנגעטראגן צו שרייבן וועגן יודישקייט בנוגע ציוניזם, איך פיל אז דאס איז א וויכטיגער ענין וואס ווערט ווייניג באשריבן.

שאלה: וויפל יודן אין אמעריקע זענען פון די וועלכע האבן פארלאזט פאלעסטיין?

תשובה: אסאך זענען ארויס געפארן, עס מיינט אבער נישט אז די וועלכע זענען געבליבן זענען יא ציונים, זיי געפונען זיך דארט ווייל זיי זענען שוין דארט פון פריער, עס איז גאר שווער זיך אויפצוהויבן און ארויסגיין.

אין יאר תש"ח האב איך געוואוינט אין ירושלים ווען די יו-ען האט איינגעטיילט א חלק פון א"י פאר די ציוניסטן, דער הויפט רב פון די עדה החרדית אין ירושלים האט געזאגט אז זיי ווילן נישט האבן קיין מדינה, די ערליכע יודן האבן נישט געוואלט נעמען קיין געלט פון די ציוניסטן. - זיי האבן געבעטן פון די ענגלישע מאנדאט מען זאל אריינלאזן די יודישע פליטים, אבער א מדינה ווילן זיי נישט. זיי האבן נישט געוואלט נעמען קיין געלט פון די ציונים, ווייל דעמאלטס וועט מען ווערן בעאיינפלוסט פון זיי.

ש. ווען די ציוניסטישע מדינה האט אנגעהויבן רעדן אין נאמען פון יודן, האט דאס אויך אפגעקירט די יודישע געמיינדעס אין די אראבישע מדינות אינדרויסן פון פאלעסטיין, צ.ב.ש. תימן און מאראקא?

ת. זיי האבן געליטן, ווייל רוב פון די מדינות האבן באטראכט די אלע יודן אז זיי זענען פארבונדן מיט די ציוניסטן.

ש. איז דער מיינונג אנגענומען איבער די וועלט?

ש. וואס זענען די באציאונגען צווישן די אנט-
ציוניסטישע יודן מיט די מתנחלים?

ת. מיר זענען טאטאל אנטקעגן זיי, מיר גלייבן אז
די ציוניסטן זענען ערגער ווי די דייטשן, די נאציס
האבן גע'הרגעט' די גופים, אבער די ציוניסטן
הרגענען די נשמות. דאס וויכטיגסטע ביי א יוד
איז די נשמה.

ש. ווי אזוי פארדארבן זיי די נשמה?

ת. ווייל זיי זאגן אז יודישקייט איז נישט קיין
רעליגיע, נאר עס איז א נאציאנאליזם. עס איז
פון אייביג אן געווען פשוט ביי יעדן, אז כדי
פארעכנט צו ווערן א יוד דארף מען היטן די
תורה. אבער זיי זאגן אז מען איז א יוד מיט וואס
מען שטיצט די ציוניסטישע מדינה, עס מאכט
פארגעסן פון יודן די יסודות פון די תורה"ק.

ש. עס איז דא מערערע רעפארם ראבייס וועלכע
קריטיקירן די מדינה צוליב פארשידענע סיבות,
אבער נישט קיין יסודות'דיגע רעליגיעזע קריטיק,
וואס צוליב דעם הערט מען זיך מער צו צו זיי,
זענט איר איינגעשטימט מיט זיי?

ת. וואס קענען מיר טאן, מיר קענען מיט זיי נישט
ארבעטן צוזאמען.

ש. מיינט דאס אז עס איז מער אויסגעהאלטן צו
ארבעטן מיט גוים ווי מיט די אפיקורסים?

ת. יא. " מיר זענען מתפלל 3 מאל א טאג אז אלע
אפיקורסים זאלן אפגעטאן ווערן.

ש. וואס טוט איר מיט דעם פראבלעם, אז געוויסע
פון די וואס קריטיקירן ציוניזם זענען באמת
אנטיסעמיטן?

ת. אודאי איז געווען פריער אויך אנטיסעמיטיזם,
אבער דאס ציוניזם האט דאס פארגרעסערט.
און מיר פראבירן דאס מערסטע וואס מיר קענען
מסביר צו זיין פאר זיי אז יודן זענען נישט קיין
ציוניסטן.

נאכדעם האט דער פראפעסאר גענטפערט פאר
רבינו זצ"ל אויף פארשידענע שאלות בנוגע די
פעולות וואס די עסקנים פון נטורי קרתא טוען.

ש. מיט דיין פערזענליכע ערפארונג מיט די
פארשידענע פאלעסטינער אראבישע פירערס,
וואס איז די רעאקציע פון די אראבער ווען זיי
הערן פון די יודן וועלכע שטייען צוזאמען מיט די
פאלאסטינער, גיט זיי דאס מער חיזוק אויסצופירן
די באמבעס, אדער איז עס דער היפוף?

ת. ווען אימער איך האב געהאט דעם געלעגנהייט
איך די לעצטע פאר יאר, האב איך דערמאנט פאר
די מליטערישע פאלעסטינער פירערס איבער די
ריאליטעט פון ארטאדאקסישע יודן וועלכע זענען
אנטקעגן די ציוניסטן, און די ארבעט פון נטורי
קרתא בפרטיות. איך האב גערעדט מיט
רעליגיעזע גרופעס זייערע, און אויך די
פאליטישע, איך האב זיי געגעבן פארשידענע

ביכלעך און מאטריאל, די איינציגע זאך וואס איך
זעה איז, אז דאס ברענגט זיי אן אנערקענונג אז די
"יודן" זענען נישט זייער שונא.

דער רב האט אריינגעזאגט: "דאס איז וואס מיר
וילן טאן".

לויט פארשידענע שמועסן און אינטערוויוס וואס
איך האב געהאט מיט זיי, קומט מיר אויס, אז עס
העלפט זיי אפצוטיילן צווישן ציוניזם און
יודישקייט.

לעצטע יאר האב איך געהאט א אינטערוויו מיט
איינער פון איסלאמיק דזשיהאד אין לבנון, איך
זאג אייך דא איבער כמעט ווארט ביי ווארט: "די
יודן האבן א פלאץ אין דעם לאנד, מיר
אקצעפטירן די יודן צו וואוינען אין דעם געגנט,
מיר פלעגן זיי אלעמאל אקצעפטירן. מיר
אקצעפטירן זיי אלס יודן און אלס מענטשן, מיר
וועלן זיי אבער נישט אקצעפטירן אויב זיי וועלן
קומען אלס פארברעכערס און רוצחים".

איך האב געהערט פון מיינע פריינד אין סיריע, אז
די ערליכע ראבייס זענען געווען אויף די דארטיגע
נייעס און אלע האבן עס מיטגעהאלטן, מענטשן
הערן זיך צו דעם.

2-3 יאר צוריק ווען איך בין געווען אין דמשק
(סיריע), און מיינ סיריאנער פריינד מיטן נאמען
אזין איז מיר געקומען באזוכן. ער פלעגט אלעמאל
רעדן שארף וועגן יודן וועלכע פירן זיך אויף
רשעות'דיג, איך פלעג פראבירן אים צו זאגן אז עס
איז דא א חילוק פון יודן מיט ציונים, און מען דארף
זיין פארזיכטיג מיט די שפראך וואס מען נוצט,
האט ער אבער געזאגט, "ניין" די יודן זענען יא
שלעכט, שפעטער ווען ער האט אנגעצונדן זיין כלל,
האט געזעהן אן אינטערוויו וואס איך האב שוין
איינמאל געזעהן, [פון א חשוב'ן רעדנער פון נטורי
קרתא אויף די וועלטליכע אראבישע נייעס, וואס איז
געשפילט געווארן מערערע מאל אין די לעצטע פאר
יאר], איך בין ארויס מאכן א קאווע, אזוי ווי איך בין
צוריק געקומען, האב איך געזעהן ווי אזין זיצט
דארט און וויינט, האב איך אים געפרעגט וואס
האט פאסירט? האט ער געזאגט: "איך האב
קיינמאל נישט געהערט א יוד רעדן אזעלכע רייד",
און זייט דעמאלטס האט ער מער קיינמאל נישט
באשולדיגט יודן צוליב די ציוניסטישע פארברעכנס.
איך האב זיך שוין באגעגנט מיט מערערע אזעלכע
פעלער.

דאס איז זייער א וויכטיגער ענין. - איך האף אז מען
וועט ממשיך זיין אין די ארבעט, ווייל איך זעה אז
עס טוט אויף. איך קען נישט פארשטיין ווי אזוי
דאס זאל מעודד זיין סואיסייד באמבעס (ח"ו),
וויבאלד וואס עס טוט איז, אז עס טוט העלפן פאר
מענטשן וואס זענען דערדריקט און אויפגערגעט,
וואס צוליב זייערע אומוויסנהייט קענען זיי נישט

אונטערשיידן צווישן ציונים און יודן, לערנען זיי זיך
יעצט אויס צום ערשטן מאל צו קענען מאכן דעם
חילוק. - איך ווייס באמת נישט אויב עס זענען
פאראהן וויכטיגערע פעולות פון דעם.

דער רב האט אריינגעזאגט: "אז דו העלפט
דעם בין איך באמת דאנקבאר".

פון אייביג אן האבן זיי אסאך רעספעקט צו
ערליכע רעליגיעזע מענטשן פון סיי וועלכע
רעליגיע, אבער צוליב אלעס וואס ווערט געטאן
פאר זיי אין דעם נאמען פון יודישקייט ווערן זיי
צומישט, און עס מאכט זיי פארגעסן פון די
ערליכקייט פון די יודן, און אנשטאט דעם רעדן זיי
דברי שנאה אויף יודן.

דעריבער פיל איך אז כדי צו קענען פארמיידן
וויאלענס [טעראריסטישע אקציעס], שפיר איך
אז עס זייער וויכטיג די ארבעט וואס די יודן טוען,
און עס איז עושה פירות.

איך האב מערערע יארן שטודירט די טעמע פון
"פארשוונען איבער טראכטונגען פון מענטשן",
לויט יענע שטודיעס קומט אויס אז אזעלכע
פעולות ווייזן א דוגמא ווי אזוי צו לעזן דעם
קאנפליקט צווישן די גרופעס, די פארשערס האבן

אויסגעפרובט די פראגע אין מערערע טיילן פון די
וועלט, אין נארטערן איילענד און אין פאלעסטיין,
די רעזולטאטן האבן קלאר געוויזן אז דער
בעסטער וועג צו פארקלענערן קאנפליקטן צווישן
גרופעס איז, אז די מענטשן פון איין גרופע זאלן
זיך באקענען מיט די מענטשן פון די אנדערע
גרופע, ווייל דורך דעם ווען מען רעדט וועגן "די
יודן", באטראכטן זיי דאס מער נישט אלס די
כלליות'דיגע בילד ווי ביז היינט, נאר ווי געוויסע
יודן וועמען זיי קענען פון די נאנט, זיי זעהן מער
נישט די מענטשן אלס גרופעס, נאר אלס
מענטשן, און מענטשן פון ג-ט.

איך שרייב בקביעות איבער דעם נושא פון
פאלעסטינע פאר פארשידענע אויסגאבעס.

דער רב האט פארענדיגט זאגענדיג:

"וואס דו קענסט נאר טאן אין דעם פרסום פון די
ענינים, וועל איך דיר שטארק דאנקבאר זיין".

דער פראפעסאר האט גענטפערט:

איך וועל זיכער אזוי טאן, איך בין געקומען צום
אנערקענונג אין די וויכטיגקייט פון דעם, איך וועל
זיכער טאן וואס איך קען נאר.

אסאך מאל ווען איך רעד צו מענטשן איז דאס
פאר זיי א גרויסער חידוש. - עס איז זייער
אינטרעסאנט אז ווען איך רעד צו מענטשן אין
סיריע און לבנון, זעה איך אז זיי ווייסן אסאך מער
וועגן די ארטאדאקסישע התנגדות צו ציונות, ווי
די מענטשן דא אין אמעריקע ווייסן.

דער רב האט צוגענדיגט: דאס איז צוליב וואס די
ציוניסטן דערשטיקן עס.

האוחזים בדרך המלחמה אינם מצילים אלא שופכי דמים

ומעתה אלו הרוצים להעמיס בדברי הפוסקים ובדעת תורתנו הקדושה שהחויב לצאת למלחמה בכל אופן ולהפקיר נפשות ישראל, ולא לוותר
על כמה ענינים ולהשתדל ולחפש דרכים אחרים בשביל הצלת נפשות ישראל כדי למנוע מלחמה, נמצא לדעתם הנכזבה שח"ו ריב"ז עשה
שלא כדין, והבריונים המה שכיוונו לדעת התורה האמיתית. ועכ"פ זה ברור כי עפ"י התורה אי אפשר שתימסר לפושעים וכופרים ומופקרים
להכריע בדבר שיש בו פיקוח נפשות וסכנת איבוד נפשות ישראל, ואין זה הצלה אלא רציחה ושפיכת דמים, והאומר כדבריהם הרי זה מוסר
הכלל ישראל ביד כופרים ומופקרים, ישתקע הדבר ולא יאמר ולא יעלו על לב לעולם.

(מרוך רביה"ק מסאטמאר זצוק"ל, על הגאולה ועל התמורה סי' מ"ז)

הגאון הקדוש רבי חיים יעקב נפתלי זילבערבערג זצוק"ל

דומ"ץ ווארשא בעל מח"ס דרכי חיים

נסתלק לגנו"מ י"ג אדר תר"ץ

באותה תקופה הקימו סגל עסקנים בעיר קאוונא ועד ולשכה אשר בראשה עמד הרב רבי יעקב ליפשיץ זצ"ל - מזכירו ונאמנו של הגאון רבי יצחק אלחנן מקאוונא זצ"ל, ומהם נשמע קול מלחמה במחנה נגד רוח הציונות והלאומיות עוד בזמן "חובבי ציון", העסקנים הללו הדפיסו חוברות ומאמרים על גנות רעת הציונים והמשכילים וספרי המינות שלהם, בין השאר הדפיסו בשנת תר"ס את ספר "אור לישרים" כנגד רעת טומאת הציונות, ובו נדפסו מכתביהם של גדולי הדור באזהרה גדולה שלא להתחבר לציונים, יחד עם מאמרי הסברה נכוחים לגלות נבלותם וכפירתם. כמו כן הוציאו חברי הלשכה בין השנים תרס"א-תרס"ה את כת"ע 'הפלס' בראשות הגאון רבי אלי' עקיבא ראבינאוויץ זצ"ל אב"ד פאלטאווא, אשר בו עמדו בשער לפרסם דברי אמונה ודברי גדולי הדור זיע"א להתריע כנגד הציונים והמתחדשים וכל מעשיהם הנלוזים, ובין השנים תרע"א-תרע"ד הוציאו בעיר פאלטאווא את הכת"ע 'המודיע', אשר כמעשהו בראשון כך מעשהו בשני, תכליתו היתה למלחמה בציונים והמשכילים והעמדת גדי הדת על תלם, בפעולות כבירות אלו האירו במקצת את עיניהם של שלומי אמוני ישראל לכל אחר הכפירה והמינות שהתפשטה בארץ.

ידועה ומפורסמת הערכתם הרבה של גדולי ישראל נב"מ זיע"א בכל ארצות פזויריהם אל חברי הלשכה אשר שמה היה חביב בניהם, ובכל מקומות מושבותיהם השתדלו ג"כ לעשות כמעשיהם ולעמוד בקשרי המלחמה כנגד הציונים. בעבודת הקודש של חברי הלשכה השתתפו גם גדולי ישראל שהיו עומדים תמיד לעזר ולסיעו כהגאון רבי חיים עוזר גראדזענסקי מווילנא, הגאון רבי יצחק בלאזער, הגאון רבי חיים סאלאווייציק מבריסק, הגאון רבי צבי הירש ראבינאוויץ אב"ד קאוונא, הגאון רבי בני ציון שטערנפעלד אב"ד בילעסק, הגאון רבי אלי' חיים מייזל מלאדז וכן האדמו"ר הרשב"ב מליובאוויטש שהעריך מאד את חברי הלשכה וכתב כמה אגרות לשבחם על פעלם הטוב, כמו כן העמיד ע"י נגיד אחד מחסידיו קרן מיוחדת אשר כספיה הועדו לתמיכת הלשכה במלחמה בציונים ובמתחדשים.

הציונים והמשכילים חרקו שן אל מול פעולותיהם של חברי הלשכה ולא יכלו לכבוש את כסעם עליהם, ואשר על כן רדפום באף ובחמה, בעיר קאוונא התנפלו הציונים על חברי הלשכה וחפצו להכותם נפש ונמלטו כמעט בדרך נס, בכתבי עת של הציונים שפכו כתביהם קתונות של בוז כלפי הני העסקנים היראים וכינו לשכה זו בשם גנאי "הלשכה השחורה", אך רבי נפתלי זצ"ל שהעריך והוקיר את חברי הלשכה ואת פעולותיהם העצומות כינה את הלשכה הזאת בשם "לשכה הטהורה", כל הרדיפות והביזונות שהטילו הציונים כלפיהם לא הועילו כלום, אלו היראים חברי הלשכה לא התפעלו כלל מן דברי ההבל והכזב שפטפטו עליהם הציונים מע"ג הכתבי עת כמורדי אור ולשכה השחורה, והמליצו על עצמם את דברי הפסוק (שה"ש א ה) שחורה אני ונאווה...

עדיף מנביא כתב כבר אז שאם ח"ו תהי' בידי הציונים הממשלה הרי יבצעו את כל זממם ויכופו את ישראל לעבור על התורה והמצוות רח"ל, והקולר תלוי באלו הרבנים שמתחברים אליהם ומסייעים בעדם.

מן הראוי להעתיק מעט מדבריו החוצבים שכתב בלהבת אש קודש בסוף הקונ', לחזק את בני ישראל באמונה טהורה לכל יתפתו לילך אחר הציונים בזה"ל: "לכן שמעו רודפי צדק דורשי ה', אל תלכו בדרך אתם, מנעו רגלכם מנתיבתם, ואם כי עתה בדור האחרון הקרובים לאור היום, עונותינו הטו אלה כי גברו עלינו הצרות הלחץ והדחק העניות והשפלות, אין לנו להתרעם כי אם על עצמינו, מידינו היתה זאת כי חטאנו לו, כמש"ה"כ (ירמ"ו ל יב) כי כה אמר ה' וגו' מה תזעק על שברך אנוש מכאובך, על רוב עונך עצמו חטאתך, עשיתי אלה לך, וכתוב (ישעי' מב כד) מי נתן למשסה יעקב וישראל לבוזים הלא ה' זו חטאנו לו, ומשפטי אמת צדקו יחדיו, לכן לא נבעט במשפטי המוצדקים, נקבלם עלינו באהבה, והוא רחום יכפר עון ולא ישחית ישוב ירחמנו כמש"ה"כ (מכה ז ט) זעף ה' אשא כי חטאתי לו, עד אשר יריב יריבי ועשה משפטי, יוציאנו לאור, אראה בצדקתו, בטחו בה' גואלנו מעולם ה' צבקות, הוחילו לו ולישועתו, ואל ישיאו אתכם המין וסייעתו בדברי שקר ומרמה למען כחש בה' אלקי ישראל, רק ה' לבדו הוא יגאלנו, אליו נשפוך לבבנו, וכן סדרו לנו רבותינו, כלהון בני שב"י "בכספא" מתפרקין ועמד ישראל "ברחמי ותחנוני", ממנו נשאל עזר, מאתו נבקש כי יטה לב המלכים שריהם ויועציהם לטוב לנו בארצות פזוירו עד ירא ה' בעני עמו וירחם עלינו לקבצנו ולנהלנו בזרוע עוזו ימין תפארתו כימי צאתינו מארץ מצרים, ולהשיבנו אל המנוחה והנחלה בעיר אשר ה' שמה בארץ צבי לכל הארצות."

דברים כדברונות יכולים אנו לראות גם במכתבו של רבי נפתלי שכתב עוד בשנת תר"ס אל ידידו ורעו מרן מהר"ח זאנענפעלד זצוק"ל, בו הוא מביע את צערו על רוח הטומאה והכפירה המתפשטת בעולם בזה"ל:

"מכ"ק הגיעני, מוכרח אני להודיע צערינו לרבים ויבקשו רחמים עלינו. - בעוה"ר רוח הטומאה של מינות מתפשט למרבה במדינתנו ע"י ספרי מינים ימי"ש וזכרם המתפוצצים בכל עבר ופינה בעוה"ר, אוי לנו שכך עלתה בימינו, ומובן מעצמו שזה מוזיק מאוד גם לאותם אשר קרבת אלקים יחפצו. - וזה לא כביר בהתועדי עם ידי"ח הגאון צדיק נפלא בעל חפץ חיים שליטי"א, הוא הודיע לי הענין בפרטות אשר לא ידעתי מזה כ"כ, ישבנו גם בכינו על צרותינו. נא להעתיך להשיי שברוב רחמי יעזור להחליש כח הטומאה, ונא להודיע מזה גם לשאר צדיקים שיחיו שיעתירו בעדינו, כי אין זה דבר נקל, בעוה"ר הצרה עולה עד למעלה ראש אשר אין להעלות עה"ד, ה' ירחם ברב רחמי וחסדיו על יתר הפלטה".

מאז החלו לצמוח כפירת הציונות וההשכלה בעולם, עמלו מנהיגי ישראל מאורי האומה להשיב מלחמה השערה, גדולי התורה והיראה הם היו בעצמם שרי הצבא במלחמה פנים אל פנים למול הכופרים, ועמדו ללא חת במערכה על משמר האמונה לא ליתן להמוני בית ישראל להמשך אחרי דעות הכפירה וספרי המינות שלהם, ואף רבי נפתלי עמד בפרץ מלהשחית ושנא בתכלית השנאה את הציונים, ושלף חרב מתערה במלחמת אש את השערה כנגד הציונים הכופרים.

בעת שיצא לאור בשנת תרס"ב ספר "דעת הרבנים", אשר בו נתכנסו מכתביהם של גדולי פולין כנגד כת הציונים וקריאת קדשם בקול גדול אל אחינו בני ישראל להבדל מן הציונים ומכל אשר להם, צירף אז רבי נפתלי קונטרס "ראשית דבר יראת אלקים" אשר נדפס בראש הספר, ובו הוא מבאר בטוב טעם ודעת את רעת הציונות על פי דברי חז"ל ורבותינו הראשונים ואחרונים, כן מוכיח ע"פ המציאות שאין ביכולת רעיון זה להתקיים ואינו כלל לתועלת עם ישראל, אלא רק לפוקה ולמכשול ברוחניות ובגשמויות.

רבי נפתלי מאריך בדברי קדשו להתריע כי הציונים כופרים בביאת המשיח ובגאולה בדרך נס למעלה מדרך הטבע, בכך שאומרים שהם בכוחם ובגבורתם יביאו את הגאולה, היפך פסוקי התורה ויעודי הנביאים ודברי חז"ל לאין מספר כי הגאולה העתידה תהי' אך ורק ע"י הקב"ה בעצמו בנסים ונפלאות רבות, ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכל ענין הגאולה העתידה ואף ישועה כלשהי לבית ישראל לא יתכן שתבוא ע"י פושעים ועוברים אלו הרומסים ברגל גאווה כל קודש, כן מבאר שרעיון טמא זה הוא נגד השבועה שהושבענו שלא למרוד באומות.

בקונטרס זה גם מעתיק רבי נפתלי מעט מן דברי הכפירה המחרידים שנאמרו ע"י מטיפי הציונים, כי ח"ו לית דין ולית דיין ושה פזורה ישראל אין לה רועה ומושיע וכאילו אין הקב"ה מושגיח עליהם כלל עפ"ל, מטיפים ארוים אלו הכחישו לגמרי בדרשותיהם את כל ענין הגאולה העתידה, וכל התפילות והבקשות שאנו מתפללים על שיבת ציון הם ללעג ולקלס בעיניהם, דברים מבהילים אשר תציילנה כל אוזן השומעת אותם. כן הוא מתאנח מאד על כי הציונים הכופרים בכל עיקרי האמונה לקחו להם את שם ציון וארץ ישראל למסוה על פניהם, בכדי להסית ולהדיח ע"י את בני ישראל.

רבי נפתלי מוסיף בדבריו שגם ע"פ דרך הטבע לא יתקיים רעיון זה, וכמי שמכיר את תהלוכות ארץ ישראל אחר ששהה בה שנה תמימה יודע הוא היטב שבשום אופן לא יתכן שהאומה היושבת בא"י תסכים ליתן את השלטון בידי הציונים, ועד טיפת דמם האחרונה ילחמו עלי'.

כמו כן שופך רבי נפתלי קתונות של מרוורים על אלו הרבנים שנטו מן המסילה והדרך הישר להתחבר את פועלי און, ומוכיחם על פניהם שמאומה לא יעלה בידם לפעול אצל הציונים עבור החזקת הדת, וכחכם

מן הצורך להביא כאן את מכתבו החוצב של רבי נפתלי שכתב בשנת תרס"ד אל מרן מהרי"ח זאנענפעלד זצוק"ל, בו הוא מבקש אותו אשר הוא והגאון רבי צבי מיכל שפירא זצ"ל יכתבו לחזק ולעודד את חברי הלשכה, כדי שאלו יוכלו לעמוד במלחמה ובמערכה נגד המהרסים, כמו כן הוא מתאר בתוך דבריו את חשיבות פעולות הלשכה העומדים במסירות נפש להציל את שארית הפליטה מני שחת:

"גם רציית לבקר את הלשכה הטהורה בקאוונא שהדפיסו קונטרס אור לישרים, ונזכרו לשבח בקונטרס אורה לציון מדינת הה"ג אבד"ק ליפנא שי, גם בקונטרס ראשית דבר יראת אלקים, והנה התענגתי לראות איך אנשים נכבדים יראי אלקים עובדים את הש"י בעיון רב ובמעשי ידיהם, עוסקים תמיד בכתיבה - קונטרסים להדפסה גם מכתבים לעורר את גדולי הדור הטרודים בגירסא, וכל עשייתם בנוגע לעניי הכלל להציל את שארית הפליטה מני שחת, כי הפושעים ימ"ש המסיתים ומדיחים, בפולין ורוסיא, מפיצים מבול של ארס נחש צפעוני דעות חפשייות כפירה ומחשבת ניאוף ר"ל במכ"ע שלהם בלה"ק ובזארגאן, וביכלעך בלשונות אלו לאלפים, ובני דור החדש חוטפים זאת בארבעה ידים, כי נפשו של אדם מחמדתו ומינות משכי ר"ל, וצריכים אנו רחמים.

בעלי הלשכה הטהורה בקאוונא הולכים במס"נ, וכמה פעמים היו בחשש סכ"נ ממש מהפושעים והרודפים ימ"ש, ע"כ מצוה רבה לחזק לבם הטהור בכל מה דאפשר, ואבקש שמע"כ והגהרצ"מ [=רבי צבי מיכל שפירא] יחיו לאו"י יכתבו להם מכתב התחזקות, ויהי גם לכבודכם חלק בעשייתם הנשגבה.

וצריכין אנו רחמים גדולים ולהרבות בתפילה ותחנונים להש"י שירחם על תורתו ועל בני"י, בעוה"ר התורה שורפת ר"ל ואין לשער ואין להגיד עד היכן הדברים מגיעים, בעוה"ר במשך איזהו שנים שעברו כבר נעשה קרחה גדולה וקלקול עצום בין הדור החדש, ולולי שחכמי הדור גדולי גאוני ישראל נתעוררו לעמוד בקשרי מלחמה לחזק הדת תוה"ק בכל מה דאפשר, מי יודע האיך היה המצב מרה כלענה. ובענין זה גרוע במדינתנו הרבה יותר מבאשכנז.

קיצור הדבר מר לי מר בעוה"ר, גדולי הדור צועקים "התורה שורפת בואו והצילו", ועי"ז נשאר לנו שריד כמעט בעוה"י... בהמשך מכתבו מונה ומפרט רבי נפתלי חלק מגדולי הדור המתעסקים במלאכת קודש זו, ומוסיף בענוות קדשו: "גם אני הצעיר משתתף מעט עמהם להיות משמש בקודש". נושא נוסף עליו נתנו העסקנים חברי הלשכה את

דעתם היה ענין חינוך הטהור של ילדי ישראל בחדרים ובתלמודי התורה, כאשר המשכילים רצו לפרוש את רשתם על החינוך של ילדי ישראל ולהיות אפוסטרופסים עליהם וכך יוכלו להחדיר את רוח ההשכלה הטמאה לתלמודי התורה, ברם גם כאן עמד הרב רבי יעקב ליפשיץ ועמו סגל העסקנים כחומה בצורה, והוציאו לאור בשנת תרס"ב את הספר "דרכה של תורה", להורות לבני ישראל את הדרך ילכו בה בחינוך ילדי ישראל לתורה ולתעודה, ולבל יתפתו לילך אחר דרכים חדשות וזמורות זרות אשר זוממים המשכילים לנטוע בכרם בית ישראל.

רבי נפתלי הדפיס שוב ספר זה בחודש אייר תרפ"ג בווארשא, וכה הוא כותב בדברי הקדמתו לספר:

"הספר הנוכחי נדפס פעם ראשונה בשנת תרס"ב, רוח החופש אשר החל אז לנשב בעולם הפוליטי - צרר בכנפיו רוח משטמה לפרר ולהשחית את עמודי הדת ממסד עד הטפחות - והח"י המשכלת תחבה צרפני בהחדרים והישיבות ותינוקות של בית רבן לשפוך עליהם את אפוסטרופסותי - ברם זכור אותו האיש לטוב - איש חי רב פעלים, לוחם מלחמת ד', מו"ה יעקב הלוי ליפשיץ ז"ל מקאוונא, אזר חלציו והשתדל בכל עוז להפיץ הספר הזה בין רבים וכן שלמים - כדי שיעמדו בפרץ מהשחת, רושם אדיר ועז עשה הספר הזה אז בעולם - שוחרי התורה ואוהבי תושי' הגינו בכל עוז על החדרים ותלמידיהם - והם הם שנשארו לנו לפליטה ולא נבלעו באברי בעלי טובותינו והמגינים החדשים - אשר צצו ופרחו לדאבונו בכל ערי ישראל כהיום הזה.

לזאת מצאתי לנכון לחדש את נעורי הספר הזה ולהדפיסו מחדש, בתקוה שיעורנו ה' ע"ד כבוד שמו, מלבד התועלת העקרי לדעת את מהות החדר וחובותיו - יפיח רוח חיים בעצמות העושים והמעשים ואנשי נדיבות - שידעו לשם מי נודרים ונודבים: לשם החדרים הדתיים בצורתו האמיתית? או ח"ו לשם הקולטורא החולנית והכפרנית, המתפטמת מסולת הלוחות ומשמנם, ומנדבת הישיבות הקדושות הולכת וכושבת את העולם!!! והוא רחום יכפר עון וגו'."

על דברי הספר הזה חתמו בהוצאתו הראשונה גאונים ורבנים רבים ביניהם מרן החפ"ץ חיים, בעל ערוך השולחן, הגאון רבי יצחק בלאזער, הגאון רבי חיים ברלין, רבי נפתלי עצמו ועוד, כמו"כ צירפו רבנים נוספים את מכתביהם לספר זה בדברי עידוד וחיוזוק, ביניהם נמנו הגאון רבי אלי' חיים מיזל מלאדז, הגאון רבי דוד פרידמאן מקארלין, הגאון רבי חיים סאלאווייצק מברסק, הגאון רבי חיים עוזר גראדזענסקי מווילנא, הגאון בעל צפנת פענח

מראגאטשאוו ועוד, ללמדנו עד כמה נלחמו גדולי ומאורי הדור למען החינוך הטהור של ילדי ישראל, כי כך היא "דרכה של תורה".

רבי נפתלי עמד בכל עת לימין הלוחמים בצינות בכל אתר ואתר, בפרט עמד כתומך ומסייע למרן מהרי"ח זאנענפעלד זצוק"ל מרא דארעא ישראל במלחמתו הכבירה כנגד הציונים ומשרד הרבנות שהקימו, אף בעת שהגה"צ רבי מאיר העללער סעמיניצער זצ"ל ניצב במלחמתו הבלתי מתפשרת באותו האיש קוק וסייעתו וקמו עליו מעיקים ומציקים שונים, הרי אז נחלץ רבי נפתלי לעזרתו למול כל הקמים עליו, בהכירו אותו עוד מימי קדם בעת שהסתופף בצלו של רבו הגאון רבי צבי מיכל שפירא זצ"ל, וביודעו את גודל פרישותו וקדושתו והבין היטב שכל מעשיו הנם לשם שמים.

בשנת תרפ"ח יצאו כל רבני ואדמורי"י פולין בקול קורא להזהיר את בני ישראל כי חלילה לסייע באיזה אופן שהוא לקרנות הציונים, רבי נפתלי כבר היה אז בערוב ימיו אך עכ"ז התאזר עוז והוסיף כמה שורות בלהבת אש קודש להזהיר על חומר הדבר הזה, ואלו הם דבריו שכתב בנהמת לבו על תעלולי הציונים בארה"ק: אשרי עין לא ראתה כל אלה, אמנם למשמע און דאבה נפשנו עד דכדוכה של נפש - שבמקום הקדש נמצא מחללים כל קדש - ועי"ז נתגולל עלינו עוצם העונש ר"ל - וצרות שונות ומשונות מתחדשות, דכתיב וירעו אותנו המצרים, שהכניסו תועבות שלהם בלבנו, ועי"ז יענונו בגלל התועבות האלה ה"י כח בידם לענותינו. כן בימינו אלה וד"ל - מובן מעצמו שחלילה וחלילה לגרום לדבר הרע הזה אפילו גורם דגורם.

***

אף בסוף שנות ימי חייו המשיך רבי נפתלי לעמוד על התורה ועל העבודה והתעסק בגמילות חסדים בכל כוחו, כפי אשר נהג במשך כל השנים, ואף בעת ששכב על ערש דוי לא ויתר על קוצו של יוד מן הקפדותיו. ביום תענית אסתר י"ג אדר תר"ץ נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש, ועלתה נשמתו הטהורה של רבי נפתלי בסערה השמימה בקדושה ובטהרה זקן ושבע ימים בתורה עבודה וגמילות חסדים, עוד באותו יום תענית אסתר נטמן רבי נפתלי בבית העלמין בווארשא בקבר הסמוך לצינו הקדוש של הגאון מפלאצק רבי ארי' ליב צינץ זצוק"ל.

חיבורים רבים הותיר אחריו רבי נפתלי בכת"י קדשו, כשנה לאחר הסתלקותו הדפיס נכדו את ספרו "דרכי חיים", בו הובאו ממאמריו ומכתביו שכתב המלאים וגדושים בחיוזוק נפלא לתורה ויראת שמים טהורה. זכותו הקדושה תגן עלינו ועל כל ישראל לעמוד בנסינות הקשים ולא יפלו אחר רגלינו, עדי נזכה לראות במהרה בביטול ממשלת זדון מן הארץ ובביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אכ"ר.

באם יעזבו הציונים את השתלטות המדינה אפשר להשקיט השפיכות דמים ולהציל נפשות על אתר

ובהיותי במארינבאד בעת השחיטה ל"ע לאחינו בני ישראל בחברון ובירושלים נתתי אז אנטרא"ג ופלא"ן להשקיט השפיכת דמים על אתר, ליסע אז באותו יום לפראג ולווען לראשי צירי הממשלה האנגלית לפעול מיד בממשלתם בלונדון (ע"י הראדיא) הצלה מיד על אתר ובאופן שיחזרו אלו המפלגות מזכות הבעל פעור שלהם, אשר הוא ממילא בלי תכלית רק להעלות חימה וקנאה בין הערביים וכיוצא צרות צרורות ר"ל ולא רצו שום א' מהם ממנהיגי המפלגות הנ"ל שהיו שם (במארינבאד) אם כי הודו שהוא רעיון נשגב, (אין ענין ועת להאריך בפוליטיק כעת) והי' דרך להציל נפשות על אתר, ונתגלה קלונם גם אז ועד עתה כי רק לגרמייהו הוא דעבדי לכבודם וממונם ונצחונם רועי אליל מסיתי כל ישראל אוי לנו שכך עלתה בימינו וכו'.

(שו"ת מנחת אלעזר להגה"ק ממונקאטש זצוק"ל ח"ה סימן ל"ו)

איש גבור חיל

לזכרון "איש חיל ורב פעלים" - רבי יעקב ישראל ב"ר יצחק אייזיק הלוי דעהאן זצ"ל הי"ד - נהרג עקד"ה כ"ט סיון תרפ"ד
 יד ימינם ואיש סודם של מארייהו דארעא ישראל מרן הגה"ק מהרי"ח זאנענפעלד ומהרי"י דיסקין זצ"ל

סמוך לשער שכם, נפטרו כל תושבי החצר ולא נשאר אף אחד, בחצר זה היו גרים חנם זקנים מכולל חב"ד שהקדש הי' שייך להם.

... להארת המצב הכללי של שנות המלחמה ראוי להזכיר את ה"וועד המאוחד" שנוסד לשם חלוקת כספים אשר הועברו לארץ ישראל דרך מדינות נייטרליות, למרות שהישוב ברובו הגדול נמנה על מחנה החרדים, תפשו החפשים מקום בראש בועד זה, ומוסדות החרדים וחרדים יחידים היו מקופחים באופן מבהיל, בשנה השלישית למלחמה הגיעה מאמריקה אניה טעונה קמת, צרכי אוכל וכל מצרכי החיים, מלבושים וגם מיני מזון משובחים, תרומת יהודי אמריקה למען אחיהם בארה"ק, וכל זה נפל כמובן בידי החפשים, אמנם אי אפשר היה להם לדלג לגמרי על הנצרכים החרדים, אבל נהגו באיפה ואיפה, את הדברים היקרים כגון קמת לבן, קונסרבים, סבון רחצה, וכל מיני מותרות, לקחו בשביל עצמם, חלקו לא רק לנצרכים כי אם גם בין המנהיגים, ואת הקמת הפשוט ושאר צרכי מזון והלבשה פשוטה חלקו בין עניי היהדות החרדית, החלוקה בוצעה בעין רעה, בנגוד לעינם הטובה של האחים מאמריקה, שרצו לזכות את אחיהם הסובלים גם במעדרים וצרכי נקיון.

... המלחמה נסתיימה בכ"ד בכסלו תרע"ח בירושלם ובדרום אר"י, והיא נמשכה בגליל ובצפונה של אר"י עוד קרוב לשנה, המלחמה עברה אבל היהדות החרדית יצאה ממנה שבורה ורצוצה, מוסדותי' מדולדלים, מרכזי התורה סגורים כמעט, תלמידי חכמים ובני הישיבות רצוצים בגוף ובנפש, מחוסר מלבושים ורהיטים, מלבד החפצים שנתקלקלו בשמוש, מכרו אלה את כל אשר היה אפשר למכור, כדי להשקית את רעב הילדים.

הדברים האלו של 'עד ראייה' מדברים בעד עצמם, על הצער והעוני הלחץ והסבל שעברו על הישוב היהודי בארה"ק, אבל אין לשכוח כי כמו כן סבלו רבות היהדות החרדית בחו"ל באייראפא, אשר כתוצאה מזה נסחבו המונים המונים בתום המלחמה לרוח הזמן של לאומיות וחפשיות, וקמעא קמעא התחיל מתגלה עולם יהודי חדש בו נראו הרבה מקהלות ישראל באייראפא אשר מספר הפורקי עול רבו בהם על שומרי תורה, בעוה"ר.

אולם בעוד אשר על יהדות התורה בחו"ל ירד קב אחד של סבל רוחני וגשמי, הרי התשעה קבים האחרים נטל הישוב הישן בירושלם עיה"ק, בתום המלחמה שנמצא כל הישוב במצב שבור ורצוץ לרסיסים, ולכן המעבר מתקופת הסבל הממושכת בלי הרף בעוני ולחץ, ברעב ובצמא, במחלות ומיתות רח"ל, בין מציאות של שלטון טורקי ערבי-מוסלמי ופאנאטי, לשלטון חדש אייראפי, דעמאקראטי, המתקדם לרוח הזמן, השלטון האנגלי שהיה אז 'כח עולמי' רב ערך בשליטתו באיי הים הרוחקים, הרי המעבר הלז היה מדהים, רבים קצרי הרואות ניסו לתארו כ"פדות והצלה לכלל ישראל", בו בזמן שזקני ירושלם שצפו למרחוק ראו בהעברת השלטון מהערביים המוסלמים בני דת, לשלטון אייראפי חפשי, חורבן גדול לעתידה של היהדות החרדית, ואשר יגורו הם בא, ע"י הידידות והקשר האמיץ שהיה בין האנגלים לציונים, בעיקר בתוצאת 'הצהרת בלפור' שבזה נתנו האנגלים גושפנקא לרעיון הציוני בכלל, ועל שליטת הציונים על הישוב בארה"ק בפרט.

אפשר לומר בפה מלא, כי לולא אשר הותיר ה' לפליטה את הני תרי שומרי משמרת הקודש מרן מהרי"י דיסקין זי"ע, ומרן מהרי"ח זאנענפעלד זי"ע, אשר עמדו בשער המחנה והכריזו "מי לה' אלי", לא היה נשאר שריד ופליט ח"ו מכל הישוב הישן החרדי הנאמן לה' ולאמונתו הצרופה, ברוך אשר מסר עולמו לשומרים, ולא השבית לנו גואל.

תיכף אחרי כיבוש הבריטי החלה הציונות החילונית לשגשג

צרת "בעל-פעור" (ב)

בכדי להבין את גודל הנסיון שנהי' ליהדות החרדית ביהצרהת בלפור- לכונו' "בית לאומי לעם היהודי" על אדמת ארה"ק, מן הנכון להעתיק את דבריו של עד ראייה ר' משה בלוי בתיאורו את חומר המצב שעבר על הישוב הישן בימי מלחמת העולם הראשונה בשנות תרע"ד-תרע"ח. יהיו דברי העתקה הללו לזכות ולהמליץ בעד הכותב עצמו על כשלונו לעמוד לימין אגוי' גם בתקופה שחלפה מני אורח לשבת יד ביד עם הציונים הכופרים, וכה דבריו בכתביו "על חומותיך ירושלם":

המלחמה העולמית הראשונה: - ירושלם ומוסדותי' התקיימו על עזרת אחים בגולה [הגהת המעתיק: כינוי אנשי חו"ל 'אחים בגולה'; כאילו תושבי אר"י אינם בגולה, היה כנראה מתוצאות רעיון ה'שיבת ציון' שהכניסה בלא יודעים את זמורותי' ההרסניים של 'גאולת שוא' בתוך המחנה] שהגיעה מאנגליה, אפריקה הדרומית ואמריקה, זו האחרונה תפשה מקום בראש, עם כניסת תורקיה למלחמה לצדן של גרמניה ואוסטרית נגד בריטניה, נותקה ירושלם ואר"י ממקור פרנסתה, אפשר לומר שכבר ביום ראשון אחרי הכרזת המלחמה החל הישוב היהודי להתדלדל, היוקר האמיר וצרכי אוכל אזלו מהשוק, הממשלה החרימה חמרים שונים, התנועה נפסקה, הוכרו על גיוס נתיני תורקיה (תורקיה שלטה אז על ארה"ק), מאות נלקחו לצבא שכל באיה לא ישובו, מאות התחבאו והיו שרוים כל הזמן בפחד מות, אחדים פדו את עצמם בכופר נפש שעלה לסכומים ענקיים, מכרו ומשכנו את כל אשר להם לצרכי הפדיון, מעונה לעונה הוכרו גיוס נוסף והנפדים היו נאלצים לפדות את עצמם שנית.

הפרנסות נהרסו ונדלדלו, מוסדות התורה והחסד לא קבלו את העזרה מחו"ל, ורובם הפסיקו את קיומם, ומועטם החזיקו מעמד מתוך עוני ולחץ נורא, בני הישיבה נהפכו פניהם כשולי קדרה, סדרי החיים הצבוריים נהרסו עד היסוד, כל אחד עמל לפרוסת לחם, ההמונים היו לבושים קרועים וסחבות, והרעב הלך וחזק, המצב הזה נמשך בירושלם שלש שנים ומחצה, ובחלק הצפוני של ארץ ישראל יותר מארבע שנים שלמות.

... מצב חיי המשפחה הלך והחמיר, המלבושים נקרעו, לבשנו אותם קרועים, אבל במשך הזמן נקרעו עד שאי אפשר היה ללבשם עוד, הנעלים נקרעו, הנפט אזל, ולהשיג חדש לא היתה באפשרותי כי המחיר היה מבהיל, ולי אין מאומה, הדלקנו לילה לילה מנורת שמן עם פתילה צרה, רק שביב אור היה נראה בבית, שתינו תה בלי סוכר, אכלנו לחם שחור, מעורב או כולו מקמח שעורים, וככה המשכנו בדוחק ועוני.

... גמל פחה הטיל אימה גדולה על הישוב, מפעם לפעם נעשו חפושים לשם תפישת 'משתמטים', הביאו לגיון מיוחד של אכזרים מתורקיה, גוי אשר לא תשמע לשונו, קראו להם "מצנפת ירוקה" והם הטילו פחדים בכל מקום הופעתם.

... הרעב והלכלוך שבעיר, חוסר מים וסבון גם בבתים והלחם המגואל, גרמו להתפשטות מחלת טיפוס המעיים באופן מבהיל, אלפי יהודים נפלו קרבן למחלה זו, מעוברות הפילו, תינוקות מתו במדה מבהילה, הזדמן לידי פנקס חברה קדישא של העדה הספרדית, ומצאתי שתמותת הילדים בעדה זו שהיתה בשנים כתיקונן 6-8 לחדש, עלתה אז למאה-מאה ועשרים לחדש.

גם נפוחי כפן מתו למאות, אפשר היה לראות יהודי, ביחוד מבני הישיבות שהכנסתם נפסקה, כשמימי נפוח היו נראים בו, לחייו היו מתנפחים, וכעבור כמה ימים שמענו שאיננו עוד בחיים, ומת ברעב, מתוך שהייתי מטפל בחלוקת החטה והקמח והלחם ע"י הסנדיקט, ונהלתי סטטיסטיקה מדיוקת מהתושבים היהודים, עמדתי על המציאות הנוראה, שבשנות המלחמה ירד מספר יהודי ירושלם עד חצי בערך, מ-50 אלף בפרוץ המלחמה עד 25-אלף בערך בסופה, וביחוד לא יכלו להתקיים הזקנים והחלשים, ובחצר הקודש הר"מ ויטנברג ז"ל בעיר העתיקה,

עושה תעמולה למלא את החובה לגבי הממשלה, אבל כשהממשלה אינה מחייבת, סימן לדבר שיש לה נמוקים לכך, ואין אני רואה סיבה לנהוג אחרת.

מן המצטרפים לגדוד העברי וממנהיגיו היה בן-גוריון שר"י, שם העריסה שלו היתה דוד גרין, הוא נולד בשנת תרמ"ז בעיירה פלונסק שבפולין, הוא למד לכתחלה בחדר מסורתי, ואחר כך בחדר מודרני שהקים אביו אביגדור גרין, שהיה מראשוני החברים בתנועת "חובבי ציון", בזמן מלחמת העולם הראשונה שהיה בן-גוריון שר"י בארץ-ישראל, והשלטון הטורקי האשימו אותו ואת חברו יצחק בן-צבי שר"י בחתרנות נגד הממשלה, ולזאת גירשו אותם מהארץ, השנים הגיעו בשנת תרע"ה לארצות הברית והמשיכו שם בפעילות ציונית וארגון הגדוד, במסגרתה הקימו את תנועת "החלוץ", הגיע לארץ בחזרה בשנת תרע"ח, ואחרי זאת נעשה מראשי התנועה הציונית.

ביסוד הדבר, העמידה לצד הבריטים לא היה ענין פשוט אצל כל הציונים בשוה, כי מלחמת העולם הראשונה העמידה את מפלגות הציונים במבוכה, כי מרכזה בבערלין נחשב לפרו-גרמני שעמדה לצד הטורקים, לעומת הציונים בבריטאניה ובאר"ב שנחשבו לפרו-אנגלי, כדי להתגבר על הקושי הזה הוחלט כבר בתחילת המלחמה, להקים לשכת קשר באחת המדינות הניטראליות, והמקום שנבחר היה בעיר קופנהאגן בירת דנענמארק.

הישוב הציוני הקטן באר"י לעומת מפלגת הציונות העולמית, היה את בבת עינה של ההסתדרות הציונית, ועמד בפני סכנה, כי פלסטין היתה חלק מהאימפריה העות'מאנית הטורקית, והטורקים בחרו בסתיו 1914 למספרם להצטרף לגרמניה ועסטרייך-אונגאריין, אויבותיהן של מעצמות ההסכמה בריטאניה, צרפת ורוסיה, רוב הציונים תושבי הארץ היו אזרחי מעצמות ההסכמה (בעיקר רוסיה), והטורקים דרשו מהם לעמוד לצדם או לעזוב את הארץ, אלפי ציונים מיהרו לעזוב, אחרים גורשו, והמצב של הסתדרות הציונות באר"י הלך ונתדרדר במהירות.

בתחילת המלחמה תמכו רוב הציונים תושבי הארץ, וכן חלקים גדולים מהציונות העולמית, בצדם של טורקיה וגרמניה, מעט מהציונים הצהירו ופעלו לכתחלה למען התערבות הציונות לצד בריטאניה ובעלי בריתה אויבי טורקיה, מן המועטים שעמדו לצד בריטאניה היה ווייצמאן שר"י בלאנדאן, וגם רוטשילד, טרומפלדור וזשאבוטינסקי מקימי הגדוד העברי, אבל המנהיגים הציונים האחרים הסתייגו ממנה כי ראו בזה סכנה אסטרטגית לאינטרסים שלהם באר"י.

אבל במשך שלש שנים במלחמה נעשה שינוי גדול בכל הענין, כי חלק מהמנהיגים הציונים בראשות ווייצמאן שר"י ומשפחת רוטשילד הצליחו להביא את המעצמה החשובה ביותר - בריטאניה לתמיכה ישירה בתנועת הציונות בכלל, וייסוד בית הלאומי בתוך גבולי ארץ-ישראל בפרט, זה נתן את הכח וההעדפה בצד הציונות למיעוט שעמדו לצד בריטאניה לכל אורך הדרך.

כאמור כבר במאמרינו הקודמים, העוכר ווייצמאן ניצל את ידיעתו בחכמת הכימיה לתרום הרבה בייצור חומרי נפץ רבי תועלת להצלחתו ולנצחונו של המאמץ המלחמתי הבריטי, וקשר קשרים הדוקים עם שר התחמושת האנגלי לוי-גורג וחייד קשרים ישנים שהיה לו עם הלורד בלפור, ובשלהי 1916 למספרם (תרע"ז) הוקמה ממשלה חדשה בלאנדאן, שבראשה עמד לוי-גורג ושר החוץ שלה היה הלורד בלפור, היה בכך מצב גורלי לקדם את השאיפות הציוניות.

במהלך 1917 למספרם הלכה והבשילה ההצהרה שפורסמה ב-2 בנובמבר של אותה שנה, ונקראה על שם כותבה ושולחה "הצהרת בלפור", בריטאניה הגדולה, מעצמה עולמית מן השורה הראשונה באותה עת, העניקה לעם היהודי הצהרה אוהדת ביותר, שבמרכזה הובטחה לסייע לה להקים בארץ-ישראל "בית לאומי", ממשלת בריטאניה אישרה את ההצהרה לאחר דיונים ממושכים, ותוך התנגדות של חוגים שונים, ניתן אישורה של הממשלה להצהרה ב-

בשערי ירושלים, כבר בשלהי המלחמה גייסו הציונים גדודים עבריים להתאמן בתכסיסי עשו הרשע של "על חרבך תחיה", ולשם כך הגיעו אז לארץ כמה מראשי הציונים מחו"ל כדוגמת זשיימס רוטשילד. בנו של רוטשילד הידוע, אשר הי גם פקיד בצבא הבריטי, ובעיקר גם העריץ זשאבוטינסקי שר"י, לגייס את הציבור לעמוד בכלי קרב לצד השלטון האנגלי נגד השלטון הטורקי.

עוד באמצע שנות המלחמה כאשר נכנסה טורקיה למלחמה הכריז זשאבוטינסקי שר"י, דברי ציונות מובהקים של קיחת הגורל היהודי בידיים, כי "גורלנו תלוי בשחרור ארץ-ישראל מתחת השלטון הטורקי ובשחרור הזה צריכים אנו להשתתף בתור יחידה צבאית עברית".

במדריד הוא נפגש עם אחד ממנהיגי הציונים מאקס נורדאו" שר"י, מנהיג האגף המדיני בהסתדרות הציונית, והעלה בפניו את הרעיון להקים כח עברי שילחם לצד בעלות הברית לשחרור ארץ-ישראל מעול הטורקים, נורדאו התנגד לכך מטעמים מדיניים שלא להרגיז את הטורקים, ואף כתב לסוקולוב, חבר ההנהלה הציונית: "אני דוחה בהחלט את תוכניתו (של זשאבוטינסקי) שהיא גם דמיונית וגם בלתי רצויה".

בתקופה זו החלו הטורקים בגירוש המונים מחלוצי הציונים מארץ-ישראל למצרים, זשאבוטינסקי הלך למצרים לבקר את המגורשים, שם פגש את "גבור המלחמה" ברשימת ההיסטוריא הציונית יוסף טרומפלדור, באדר תרע"ה (4/3/1915 למספרם) השתתפו זשאבוטינסקי וטרומפלדור באסיפה של צעירי הפליטים, והחתימו כמאה מהם על נכונותם להתנדב לגדוד העברי תחת ממשלת ענגלאנד, בכדי לשחרר את ארץ-ישראל מהטורקים המוסלמים, הם התאמנו במסדרים צבאיים ותרגמו כתבים צבאיים מאנגלית לעברית.

בעקבות הסכם בין טרומפלדור למפקד הצבא הבריטי במצרים, הוקם "גדוד נהגי הפרדות של ציון" אצל האנגליים נקראו הם בשם - **Zion's Mule Corps** - למפקד הגדוד נתמנה הקולונל האנגלי אוהד הציונות ג'ון הנרי פטרסון, וטרומפלדור היה סגנו. באפריל 1915 למספרם נשלח הגדוד לחזית גליפולי שם זכה להכרה מטעם הפיקוד הבריטי, אולם לפי זשאבוטינסקי עיקר משימתו היה הקמת יחידה יהודית קרבית עצמאית בלתי תלוי באנגלים, לזאת נסע לאיטליה ולצרפת ודיבר עם מדינאים שהכיר כדי להמשיך במאבקו למען הקמת הגדוד העברי, לאחר שנסינותיו אלו לא צלחו, הגיע לבריטאניה וניסה לשכנעה כי האינטרסים שלה מחייבים מתן רשות ליהודים להלחם לעצמם.

בסוף שנת 1916 למספרם לאחר שהתפרק "גדוד נהגי הפרדות", הגיעו ללאנדאן 120 מחייליו ונהפכו לגרעינו של הגדוד העברי, בכדי לשמש דוגמא, התגייס זשאבוטינסקי בעצמו לגדוד זה ועבר קורס, וזמן קצר לפני שהלגיון יצא לארץ-ישראל הועלה לדרגת סגן.

לאחר שנתיים נתפרסם ב-23 באוגוסט 1917 למספרם, האישור מטעם ממשלת בריטאניה ליצירתו של הגדוד העברי בשם "גדוד ה-38 של קלעי המלך", אשר בבוא הזמן הוחלף שמו ל"הראשון ליהודה" והוענק לו סמל עברי בצורת מנורה.

בפברואר 1918 למספרם נערך מצעד המוני של חיילי הגדוד בחוצות לאנדאן ולמחרת יצא הגדוד לחזית ארץ-ישראל, בסך הכל הספיקו להרשם לגדוד עשרת אלפים לוחמים, ורק מחציתם הגיעו ארצה, באוגוסט 1918 למספרם נשלח הגדוד בפיקודו של זשאבוטינסקי להלחם בבקעת הירדן.

בין הצעירים גם במחנה החרדים התחילה לנשוב רוח לוחמנית ולאומנית, ורבים רצו מרצונם הטוב להתגייס להגדוד העברי הלז, אבל מרן מהר"ח זאננענפעלד זי"ע, הביע התנגדותו בתוקף, ולשם כך הוזמן מרן זי"ע לרוטשילד הנ"ל להסביר לו את התנגדותו בו בזמן שמחויבים להראות אימון לממשלה האנגלית החדשה, מרן זי"ע לא נתבהל ולא נתערבב מחלקלקות לשונו, והשיב לו ברורות: **אלמלי רצתה הממשלה בגיוס היתה דורשת זאת, ואז הייתי גם אני**

31 באוקטובר 1917 למספרם, באותו יום עצמו בו החלה המתקפה הבריטית הגדולה בדרום ארץ-ישראל, שהביאה לכיבוש חלקה הדרומי, לרבות ירושלים, תוך ששה שבועות.

באותה שנה 1917 למספרם אישרו הבריטים את הקמת הגדודים העבריים; גדוד אנגלי בראשות זשאבוטינסקי שר"י, וגדוד שני הוקם בארה"ב בראשות בן-גוריון ובן-צבי שר"י, שלשת אלה התגייסו בעצמם לגדודי הלחימה, שבסופם נוצר מהם הצבא הציוני הטמא. עם כניסת הבריטים לארץ, ציפו הציונים לפריחה בפעילות הציונית ולתקופת בניה ושקט בלי שום הפרעה, אולם הממשל הצבאי האנגלי עם כל תמיכתו בציונים זקוק היה להתחשב מטעמים מדיניים ופוליטיים גם עם הערביים תושבי הארץ, כי סוף כל סוף הציונים היו רק מיעוט דמיננטי מהתושבים, ולמעשה גם התושבים הערביים עזרו לבריטים להתקוממות נגד ממשלת טורקיה, לא היתה באפשרות האנגלים למלא את דרישת הציונים במילואה, ולהתעלם לגמרי מעם הערבי כאילו אר"י היתה מדבר שממנה בלי תושבים.

זשאבוטינסקי התחיל לנהל תעמולה נגד האנגליים, ווייצמאן שהיה איש פוליטי לעומת זשאבוטינסקי שהיה איש לוחמני, נכנע תחת בקשת ממשלת בריטאניה ופיטר את זשאבוטינסקי מתפקידו, ובינואר 1919 למספרם כתב זשאבוטינסקי: "הערבים שואבים עידוד מכך שהבריטים אינם מקיימים את הבטחותיהם, הדבר עלול להיגמר כמו בקישינוב", (הכוונה למעגל הדמים של הפאגראמען נגד היהודים שם).

לאחר שחרורו מהצבא, התיישב זשאבוטינסקי עם בני משפחתו בירושלים, ובסוף 1919 למספרם החל בבניית ארגון ההגנה; כאן נתגלתה מחלוקת בינו לבין נציגי מפלגות הפועלים שביקשו להקים ארגון מחתרת, זשאבוטינסקי היה בטבעו עז פנים ואיש מלחמה וטען מנגד, כי בירידה למחתרת יש בזה משום ויתור על זכויות יסוד,

וכי "ארגון הגנה חשאי אינו מספיק כדי להבטיח את שלום הישוב", הוא דרש מהשלטונות האנגליים לקבל נשק ומשטירבו לדרישה זו, החל הארגון לרכשו בסתר, בטענתו הכפרנית הציונית כי "נותר לנו להגן על ארץ-ישראל, שלא תהי' תלוי' בחסדו של החייל האנגלי ולא בחסדו של השוטר הערבי", למעשה בהמשך הזמן נהפך הוא לסמל מאבקה של הציונות, וממחשבות לאומניות לוחמניות אלו שגם נכנסו בין שני בדי הארון בתוך מחנה העברים, סובלים אנו בעוה"ר עד היום הזה, וכמה דם ודמע נשפכו כבר על טבח המולך הציוני, ואשרי אדם מפחד תמיד על מה יארע עוד בעתיד ה'.

למעשה, נצחונה של בריטאניה נגד טורקיה בתום מלחמת עולם הראשונה והשתלטותה על אדמת ארה"ק, וגם הצהרת בלפור שנתנה לגיימציא רבת הערך לתנועת הציונות, כל זה שימש ככח גדול להתגדלותו של ווייצמאן שר"י במחנה הציונות, כי מייסד התנועה הערצל שר"י היה בשיטה לעבוד יחד עם הטורקים, לקנות מהם כבדת ארץ בדמים, אבל ווייצמאן התנגד לזה באופן עקרוני ודעתו היתה כי פלסטין אפשר לרכוש רק בכח הזרוע נגד האינטרסים של הטורקים והמוסלמים, ולמעשה בתום המלחמה בנצחון האנגלים, נצח גם ווייצמאן, ובתקופה ההיא החלו הנגישות מצד ווייצמאן לישוב היהודי החרדי, בזוממו לנועץ את צפרניו ולכבוש הכל תחת טלפיו הטמאים, לא חלם הוא כי אף אם באפשר היה להפיל שלטון טורקי בן 400 שנים, ולמשוך את לבבות ממשלה גויית-אנגלית לטובת הציונים, ולדכא את התושבים הותיקים שנים רבות למאות, הערביים אזרחי פאלאסטין, אבל בלתי אפשרי היה להפיל או אפילו לרכך את לב הברזל של היהודים הצדיקים בעלי מסי"נ אנשי הישוב הישן בראשות מורינו מרן מהר"י דיסקין ז"ל ומרן מהר"ח זאנענפעלד ז"ל, ובעזרת מעשי ידי אמן של הקדוש רבי יעקב ישראל דעהאן ז"ל הי"ד.

(המשך בגליון הבא א"ה)

כרוזים אלו פרסם הגה"ק רבי שמחה ישכר בער הלבשרטאם זצוק"ל אב"ד ציעשנוב בעל דברי שמחה, אחרי הפרעות במדינת רוסיה בשנת תרס"ה, להורות באצבע שכל הצרות הבאים עלינו רח"ל בעוה"ר הסבה הגורמת לזה היא הציונות הארורה, ואנו רק בשמירת יושב בשמים נשמרים ולא ככפירת הציונים ח"ו.

אשר על זה הבטחון לא נוכל להשאר גם יום אחד ח"ו, רק נבטח בשם א', אשר הוא שומרנו ומצילנו והוא יגאלנו שנית ברחמי בכ"א.

הק' שמחה ישכר בער הלבשרטאם.

(דברי שמחה מכתב ע"א)

ב"ה. יום ה' וירא תרס"ו לפ"ק.

שלום וכט"ס לכבוד אהובי היראים והיקרים המופלגים, ד' עליהם יחי'. יקרתם מיום ד' נח אתמול הגיעני, והנה בעוה"ר בין כך השמועות הנוראות מאחינו יושבי ארצכם שמענו ממכתבי העתים ותרזו בטננו, אוי נא לנו על שברנו. עינינו יורדה מים מאין הפוגות, אמנם אנחנו מצווים על הכל להצדיק את הדין ולברך ברוך דיין האמת. כי מאתו לא תצא הרעות, אך צריכים לשוב על עונותינו ופשעינו אשר גרמו לזה, כי דרכו ית' להיטיב. ואם לפי קט שכלי נשכיל על הדבר הלא עברו שנים למאות ולא נשמע כזאת ומה היום מיומים, אך בעוה"ר הציונות הארורה היא הסיבה הגורמת לזה. כי המה בהבליהם תפסו לשון המשנה אם אין לי מי לי וסיפא לא רצו ללמוד, וכשאני לעצמי מי אני, ואבינו הרחמן הראה לנו לא כן בני, תראו כשאתם לעצמכם מה אתם, כי רק בשמירת יושב בשמים אנחנו נשמרים, ואם ד' לא ישמור עיר וגו', ורק אז כשנבטח בשם ד' אזי נהי' נשמרים מכל רע.

ומי יתן ויעזבו אלו הכסילים מעלליהם מעתה, אכן בעוה"ר לבי עוד יכאב מי יודע אם לא יוסיפו עוד מעתה על מעשיהם, כי יוכלו להתפאר בעיני ההמון אשר לא יבינו, כי מעתה אין עצה אחרת רק לנוס אל עיר מקלט, והיודעים והמבינים מועטים.

השית' ירחם על שארית עמו וכו', ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולות ישראל, ויגדור פרצותינו מעתה.

(שם מכתב י')

השמועות הנוראות, אשר בעוה"ר שמענו מאחינו יושבי רוסיה, מדאיבות לב ונפש, עיני עיני יורדות מים מאין הפוגות, אוי נא לנו על שברנו, אלפים נפשות טהורות נרצחו בידי טמאים ארורים. אנחנו עם בנ"י מצווים על הכל להצדיק את הדין, ולברך ברוך דיין אמת, כמבואר בש"ס ושו"ע, ומפורש הטעם כי על כל אשר יביאנו הוא מהבורא ית' צדקה וחסד.

אך הדבר אשר מוטל עלינו לחקור אחר כל סיבה לידע להשיב בתשובה שלימה על כל פשעינו. והנה בודאי כל איש ישראל צריך לשוב על כל עונותיו ופשעי אשר בעוה"ר גרמנו, כי דרכו ית' להיטיב, וע"י חטאינו היה ההכרח להביא עלינו יסורים קשים כאלה, כי דוע הכל מספרים הקדושים.

אך בכללות מוכרחין לעיין ולפשפש במעשה הדור, מה גם זה אשר כבר עברו שנים למאות ולא נשמע כמוהו, כאשר נחקר באמת, נמצא אשר סיבת "הציונות" היה בעוכרנו, כי היא הביאה דעת חופש בעמנו, אשר הוא כעשן לעינים לנגד אמונתנו הקדושה, והוא הותרה לעשות דברי חכמינו כדברי היתול ח"ו, והאמונה הקשורה בלבנו לצפות על גאולתנו על עני ורוכב על החמור, זה הוא כליצנות בעתותיהם ודבריהם, רק מאחז"ל אם אין אני לי מי לי תפסו, וסיפא דמשנה לא רצו ללמוד, וכשאני לעצמי מה אני, וכל היום יגו באסיפותיהם ודרשותיהם רק בליצנות ודברי בוז על רבנן ותלמידיהו. ואבינו הרחמן הראה לנו לא כן בני, אם תאמרו אם אין אני לי מי לי, תראו בעוה"ר כשאתם לעצמכם מה אתם? כי רק בשמירת יושב בשמים אנו נשמרים, וכאמרם ז"ל שה אחד עומד וכו'.

ועתה נשוב אל לבנו לעזוב דרך הכסילים לבטוח בבטחון ריק והבל,

ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים

"בין משכנות שאר הרועים שאת אללם וזה הדוגמא אם לא תדעי לך כנסייתי ועדתי היפה בנשים בשאר אומות איכה תרעי ותגללי מיד המלוקים לך להיות ביניהם ולא יאכזרו בך התצונני בדרכי אבותיך הראשונים שקבלו תורתו ושמרו משמרתו ומלותיו ולכי בדרכיהם ואף בשכר זאת תרעי גדיותיך אלל שרי האומות". (רש"י)

מרן הגה"ק רבי יוסף חיים זאננענפעלד זצוק"ל מרא דארעא ישראל

נלב"ע י"ט אדר ב' תרצ"ב

הני"ל כי ממש רצו להרוג את ר' יוסף חיים. (החזונוה אלול תשס"ב)
עשיר אחד מחו"ל ביקר בארץ ישראל. הלה שהיה ציוני נלהב, עלה אל הר' קוק שהוכתר באותן הימים כרבה הראשי של "וועד הלאומי", והשאיר אצלו נדבה הגונה של חמשת אלפים שטערלינג עבור מוסדותיו. ומיד אחייכ ירד אל רבנו, כדרכו קבלו בסבר פנים יפות, ושוחח עמו בעניני הישוב. מלא התפעלות היה האורח מרוחב בינתו ופקחותו, ומתוך כך עוד באמצע השיחה הוציא את פנקסו ומסר לרבנו שטר על סכום של עשרים וחמש אלף שטערלינג (סכום תועפות בימים ההם) לטובת המוסדות שרבינו עמד בראשם. השיחה נמשכה עד שהגיעו לענינה וטיבה של הציונות, ומבלי משים כאשר שמע האורח את דעת רבנו ודבריו הפליט: "האם עדיין לא הוכח לרבי שהרצל היה נביא", (עפ"ל). אך הוציא האיש את דבריו מפיו, נודעו רבנו בכל גופו, ומיד קם מלא קומתו, ושאל: "**הבביתי תדבר מינות**", ובפניו לקח רבנו את השטר וקרעו לגזרים... האיש שהוכה תמהון מאומץ רוחו של רבנו ומויתורו על סכום ענק כזה, רצה להוסיף על הסכום עוד כהנה וכהנה ובלבד שיקבלו ממנו, אך רבינו סירב מלהנות ממנו אפילו בשוה פרוטה.

(מרא דארעא ישראל כרך א' דף ק"ט)

לא שיחד אותו מלראות האסון הנורא שיבא להיהדות דוקא על ידם, וידוע כשהלך רבינו זצ"ל אצלם להתחנך לפניהם ולבקש מהם רחמים ותחנונים שימנעו מזה, ענה ראש הרבנים, איך כב' חושד אותנו - שעד עתה היינו עומדים בפרץ, לגזור גדר ובעיקר על קדושת החינוך - שח"ו נסכים לפקדויותיהם מה שיאמרו לנו, והשיב לו רבינו זצ"ל מה חושבים אתם שהכופר וו. שר"י יבוא אצלכם לצוות ולפקד שתשנו מדברי תורה"ק - לא - הוא כבר לא יצטרך לזה, הוא יודע שאחר שהתמכרתם לו בעד כצע כסף, מעצמכם אחריו ולבקשו בשמוע ממנו חוות דעתו ר"ל. (שלהבת א"ש עמ' ע"ב)

הרה"ג רבי אהרן קאצינעלנבוריגן זצ"ל סיפר כי בעת שהחלו לארגן את הגדוד העברי בירושלים שלחו לקרוא לרבנו רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, היה זה ברחוב הנביאים, ורבי יוסף חיים הלך לומר בפני רוטשילד וחבריו את דעתו נגד כל ענין הגדוד העברי, ולקח עמו את הטלית ותפילין כדרכו בעת שראה שיש ענין סכנת נפשות בזה, וסיפר רבי אהרן שאכן היה בסכנה, כאשר בחור חרדי עמד על איזה גדר, ושאל לעבר רבי יוסף חיים, רבי האם אתגייס לגדוד, ענה לו רבי יוסף חיים בקול גדול ובתוקף, **חלילה חלילה, אסור**. והעיד הבחור

עוד זכור לנו דברי רבנו הגאון הצדיק מרן יוסף חיים זאננענפעלד זצ"ל שהי' משיירי הדור ההוא, שבעת מלחמתו העצומה נגד החפשים יעד הלאומי ובפרט נגד רבניהם והירבנות הראשית עם כל הצבועים למיניהם השונים, כאשר שלטון של מלכות אנגלי' היתה לצדם ותמכה בהם, ועם כסף תועפות להם, אמר אז בפה מלא, **אני מקוה להשי"ת כי בימי לא תתגשם ולא תתראה כלל שלטונם של החפשים עלינו**, כלומר על היהדות החרדית, וכך הוה, ובעה"ל, מעת אשר חדשים באו בדרכים החדשים אשר לא שערם אבותינו הגענו למה שהגענו, ה"י.

(הרה"ג ר' אהרן קאצינעלנבוריגן

זצ"ל במאמריו "חמשים שנה")

רבינו הכריז תרועת המלחמה בעיקר נגד אלו הרבנים שהתמכרו להציונים ונכנסו לשרת במשרד הרבנות דאז, כי הציונים השקיעו כל כוחותיהם על הרבנים ומנהיגי היהדות לשעבדם תחת ידם - רבנים כאלו שהיו נחשבים גאוניס ומפורסמים בתורה בצדקות ובמעשים, ולפני זה היו משמשים גם כחברי הבד"ץ. **אמנם רבינו זצ"ל בעיניו הבדולחות ראה בצעד זה סכנה והריסת הדת ועקירת התורה להשליט כופרים ועוקרי הדת כהציונים על היהדות באה"ק**. גדולתם צדקותם וגאונותם של אלו הרבנים

השקר אין לו רגלים

א אינטערוויו מיט איינער פון די "יושבים ראשונה במלכות" וויליאמסבורג יצ"ו, המבקש להשאר בעילום שמו, ורצונו של אדם זה כבוד לכבוד פורים המשולש דהאי שתא שנת תשס"ח לפ"ק

חידוש דין וואס לפום ריהטא זעהט אויס ווי א "הלכה למשה מסיני", ווייל מען האט געזוכט אין ספרי הפוסקים ראשונים ואחרונים און אזא דין האט מען נישט געטראפן, אפשר וואלט איר געקענט ערקלערן ווען און ווי און צו וועמען איז נתגלה געווארן די הלכה, וואס כפי הנראה איז נשתכח געווארן בימי אבולו של משה און עתניאל בן קנז האט עס נישט מחזיר געווען בפלפול, איז ווי אזוי איז דאס נתגלה געווארן בימים אלו? **תשובה:** כאטש געוויינדליך בין איך אן הדיוט קופץ בראש, אבער עכ"פ לכבוד חודש אדר "ונהפוך הוא", וועל איך נוהג זיין כמנהג החכמים און איך וועל ענטפערן על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. דאס וואס מען האט נישט געוואוסט ביז דעמאלטס פון אונזער בית דין דאס איז נישט ווייל דער בית דין האט נישט עקזיסטירט, דער בית דין עקזיסטירט שוין יארן לאנג און מען זיצט תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם, נישט אלע מאל צוזאמען אבער מען זיצט. דאס וואס דער ציבור האט נישט געוואוסט פון דעם בית דין איז דאס נישט קיין חסרון אין "בית דין", דאס איז א חסרון אין ציבור, און מיר זעהען טאקע צו פארעכטן דעם חסרון מבעוד מועד.

שאלה: ווי עס איז ידוע ומפורסם משנכנס אדר מרבנים בשמחה, און די ספה"ק זענען מאריך אין דעם ענין פון דעם, און כידוע ומפורסם אין שמחה כהתרת הספיקות, און מע"כ וואס איז באוואוסט אלעס א בקי אין ש"ס ופוסקים און אין עניני דעלמא אויך, קען אונז זיכער קלאר מאכן אין עטליכע ענינים העומדים על הפרק וואס זיי זיינען נישט קלאר פארן גאנצן ציבור אין אלגעמיין, איז דאס א ענין פון "שמחה דרבים" וואס וועט זיכער ברענגען השפעות טובות און אריינשיינען שמחה אין אידישע הערצער, מיר וואלטן געקענט אסאך מאריך זיין אבער איר יאגט זיך זיכער צוריק צו די גמרא אדער צו די עבודת הקודש פון שרייבן אין צייטונג, דעריבער וועלן מיר נאר פרעגן "ראשי פרקים" און "המשך יבוא". דעם ציבור האט מיט א יאר צוריק צום ערשטן מאל (כמעט) זיך דערוואוסט צום חידוש פון דעם בית הגדול בראשות עט"ר מרן הגה"ק שליט"א, וועגן דעם "איסור חמור" צו רעדן מיט א גוי א מוסלעמינער, דער חידוש איז געווען א טאפלעטער, ערשטנס דער עולם האט גארנישט געוואוסט אז עס איז דא אזא בית דין, און דערנאך דעם עצם

די פוסקים ראשונים ואחרונים, די פראגע וואס מיר ווילן פרעגן צו היינט האלט איר אויך אז דאס איז דער וועג מכבד זיין א בשר ודם דורכן מציף זיין לשונות הראשונים?

ת. ערשטנס מען האט זיך קיינמאל נישט אנגענומען פארן כבוד פון ברך משה עה"ת, מען האט זיך אנגענומען בלויז פארן כבוד פון סאטמאר, מען רעדט נישט פון א געוויסער איינער, מיר רעדן דא פון א "פירמע" ד. ה. א גרופע וואס רופט זיך סאטמאר, און פארן כבוד פון סאטמאר האלט איר אויך היינט אז אלע מיטלען זענען כשר צו נוצן, היינט נאך מער ווי אמאל האלט איר אז אויב איינער שטעלט זיך ארויס קעגן די הנהגה פון "סאטמאר", און עס נישט קיין נפקא מיני' ווער עס איז עומד בראש, ווייל מיר נעמען זיך נישט אן פאר אים מיר נעמען זיך דא אן בלויז פאר אונזער כבוד, פאר אונזער פירמע, און ווער עס טשעפעט זיך מיט אונז וועלן מיר שטעלן אויפן פלאץ, און מיר האבן אסאך וועגן און מיטלען ווי אזוי צו שטעלן וועמען מען דארף אויפן פלאץ.

ש. איר וואלט דאן געווען גרייט זיך צו טרעפן מיט אכמאדינעזשאד פאר דעם ציל?

ת. סאטמאר האט קאנעקשנס מיט די גרעסטע פאליטישנס אין יונייטעד סטעיטס, מיר דארפן נישט אנקומען צו א עקלאפטטיגער מוסלעמינער אין איראן, איך האף זייער אז מיר וועלן נישט אנקומען צו אזא מצב.

ש. וואס זאגט איר וועגן די שרפה וואס מען האט פארברענט א שול אין מאנסי מיט באלד א יאר צוריק?

ת. פארברענען א שול איז זייער א הארבע זאך (דארט האבן מיר פון פאראויס געוואוסט אז די ס"ת ליגט אין סייף באקס), אבער פארברענען סאטמאר איז טויזנט מאל הארבער!

ש. ווער האט פארברענט סאטמאר?

ת. אז עס שטעלן זיך ארויס יונגעלייט און רופן אויס מלחמה אין ציונות נישט אונטער די הערשאפט פון די סאטמארער הנהגה, דאס איז א אונטערגראבונג אונטער דעם יסוד און דעם גאנצן געשטעל פון סאטמאר, צו מארגנס קען אויפשטיין איינער א יונגעראמן אדער א בחור און פרעגן אויב מען קען פירן מלחמה אין ציונות אן סאטמאר, דאן איז צו וואס בין איך זיך משעבד צו עפעס א הנהגה פון אפאר בשר ודם'ס? פאר א חלקה אין בית החיים? דער גאנצער כח וואס סאטמאר האט איז ווייל יעדער סאטמארער בחור אדער א יונגעראמן וואס איז נתחנך געווארן אין סאטמאר ווייסט קלאר אז מלחמה אין ציונות איז סאטמאר און סאטמאר דאס איז א מלחמה אין ציונות, ווער עס האט דעם חוצפה און דעם שטאלץ אפצוטיילן די צוויי, אז מלחמה אין ציונות מיינט נישט סאטמאר און ממילא פארקערט אויך, אט דער פארברענט נישט איין קליין חאטקאלע מיט אפאר אלטע סידורים, ער פארברענט צענדליגער בתי מדרשים איבער די גאנצע וועלט! און אויף דעם איז געזאגט געווארן מוטב שבת אחת ואל יחלל שבתות הרבה.

ש. דער רבי האט אויך אזוי געהאלטן?

ת. ער מיר אויס, דער רבי איז געווען א אונגארישער רב מיט אלטע השגות, דער רבי האט אויך נישט פארשטאנען וואס מיר ווילן האבן פון די שווארצע אין יאר תשכ"ט-תש"ל, וויפל מעשה'לעך האט מען געדארפט אויסטראכטן און פארברייטן מסביר צו זיין פארוואס מען רודפ'ט זיי, און נאך אלעסדינג האבן מיר געדארפט באהאלטן דעם אמת פאר אים אז מען האט ארויסגעווארפן די קינדער פון תלמוד תורה, נו פרעג איך דיר, ווען מיר וואלטן אים געפאלגט וואס וואלט סאטמאר געווען היינט, אפאר שטיבלאך מיט אפאר אלטע אידן, ווער וואלט געוואוסט פון סאטמאר, ווער וואלט גערעדט פון אונז, עס איז א הלכה מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ווען עס רעדט זיך פון די מלכות פרעגט מען נישט דעם קעניג, מען טוט וואס די קעניגרייך פאדערט, אזוי איז געווען אין דעם צייט פון רבי'ן און קל וחומר היינט.

פארזעצונג וועט קומען...

און די צווייטער זאך וואס איר וואונדערט זיך וואס איז דעם מקור פון איסור דיבור מיט א מוסלעמינער גוי, מיר ארבעטן יעצט אין די טעג צו טרעפן מקורות אין הלכה צו דעם, און מיר האבן שוין געבעטן עטליכע תלמידי חכמים מופלגים זאלן אונז העלפן אין דעם, און מיר האפן אין די קומענדיגע טעג ארויסגעבן א ספר וואס וועט מקיף זיין דעם ענין פון אלע צדדים בעמקות וחריפות אשר טרם בא כבושם הזה, דארטן וועט קלאר ווערן דער גאנצער ענין, און אלע ספיקות - פאר ווער עס האט נאך עפעס א ספק אין די הארבקייט פון דעם איסור - וועט דארטן נפשט ווערן, מיר האפן צו עס ארויסגעבן לכבוד פורים אין צוויי בענדער כדי מען זאל קענען מקיים זיין מיט דעם ספר דעם ענין וואס איז געבראכט אין ספה"ק פון "משלוח מנות".

ש. אז מען רעדט שוין וועגן פורים פרעגט זיך די שאלה, אסתר המלכה איז דאך געגאנגען וויינען פאר אחשוורוש'ן פאר הצלת ישראל, טא ווי איז דער פשט אז דער איסור (וואס גייט מבורר ווערן אין די קומענדיגע טעג) איז נאך נישט געווען אין יענע צייטן?

ת. ערשטנס, כל זמן אז דער יערליכער חיבור איז נאך נישט ארויסגעקומען איז שווער צו דן זיין וועגן דעם ווען מיר ווייסן נישט קלאר דעם טעם האיסור, אבער עס איז גאנץ מסתבר אז בכל אופן וועט מען קענען מחלק זיין אין פארשידענע וועגן בהלכה ואגדה מיט פפול און דרוש מתובל בדברים ערבים ונעימים, אבער עכ"פ מיר דארפן נאך קלאר מאכן דעם ענין איידער מיר הייבן אן צו זאגן חילוקים.

און ע"ד צחות איז דאך דא א פשוט'ן תירוץ, אזוי ווי עס באוואוסט אז אין למדים מן "הגדה", און מען לערנט דאך ט"ו ט"ו לגזירה שוה, און האלטס סמיכות גאולה לגאולה, איז פון מגילת אסתר קען מען אויך נישט לערנען קיין הלכות.

ש. די גמרא אין מגילה לערנט דאך ארויס אסאך הלכות פון די מגילה, דער גאנצער ענין פון משלוח מנות וואס איר האט פריער דערמאנט לערנט מען דאך פון מגילת אסתר?

ת. מען קען נישט פסק'נען הלכה פון די גמרא, הלכה לערנט מען פון שולחן ערוך און פון רבי'נס ספה"ק, די גמרא מגילה ווי עס קוקט אויס פון "צורת הדף" איז א אגדתא גמרא, דאס איז אויך פון די טעמים וואס מיר זענען קעגן מפיס זיין די אראבער, ווייל עס איז נישטא קיין סימן אין שו"ע אויף דעם, ווען עס וואלט געווען אזא סימן וואלט דאך זיכער געווען שאלות ותשובות אין די פוסקים ארום דעם ענין, ווען יא ווען נישט ווי אזוי נישט, אז עס איז נישטא ווייסן מיר נישט, און אליין קען מען נישט פסק'נען אזעלכע ענינים חמורים.

ש. די אידן וואס זענען געפארן צו די אראבער זאגן אז אין "ויואל משה" איז מבוואר אז מען איז מחויב צו מודיע זיין די גוים אז אידן זענען קעגן ציוניסטן?

ת. דער רבי'נס ספרים דארף מען קענען לערנען, נישט יעדער איינער קען עפענען דעם ויואל משה און זאגן אז אזוי שטייט דארטן און אזוי דארף מען זיך פירן, צו פארשטיין ריכטיג דעם רבי'נס כוונה דארף מען האבן שימוש, נאר ווער עס האט זיך געדרייט ביים רבי'ן קען וויסן וואס דער רבי האט געמיינט.

ש. איר האט יא געהאט שימוש ביי אים?

ת. חז"ל זאגן גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, מיר זענען דבוק אין רבי'ן און זיינע ספרים, און אז מען איז זוכה קען מען האבן א קלארע דעת תורה וואס דער רבי'ן וואלט געהאלטן אפילו אין די ענינים וואס ער האט נישט מגלה געווען דעתו בפירוש, אבער מען דארף זוכה זיין צו דעם נישט יעדער איז זוכה צו קומען צו אזא הויכע מדרגה, ראיתי בני עליה והן מועטין.

ש. עס איז באוואוסט פאר די ווייסן - אז מיט איבער פינעף און צוואנציג יאר צוריק ווען עס איז נתעורר געווארן א חשש אדער מער ווי א חשש אז מען איז נישט מנקה דעם חלב כהלכה, דער פוסק הדור בעל הברך משה עה"ת האט געהאלטן אז דאס איז נישט קיין שאלה ויאכלו עניים וישבעו, און אויף אים צו בארעכטיגן האט מען מציף געווען לשונות פון

בארה"ב וקאנאדא \$ 36

דמי מזנוי למשך שנה: בארץ ישראל \$ 18

אדרעסן:

קאנאדא:

240 Beth Halevy #218
Boisbriand P.Q. J7E-4H4

ענגלאנד:

P. O. Box 44631
Stoke Newington London N 16 6WU

ארה"ב:

Mordechay W. Weberman 367 Marcy Ave.
Brooklyn NY 11206 Tel/Fax: 1-718-384-8218

ארץ ישראל:

ת.ד. 5735 ירושלים ת"ו
P. O. Box 5735 Jerusalem

ארה"ב: 212-990-7330 | לאנדאן: 020-7023-7544 | ארץ ישראל: 03-9-78-68-58 | קאנאדא: 514-342-7220 | אנטווערפן: 808-0103

לקדש שם שמים
טעלעפאן לייך

במס' 6 אפשר להשאיר הערות לגיליון, וכן להרשם כמנוי לגיליון